

Merja Rantakokko & Salla Sipari (toim.)

Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strateginen tiekartta

Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strateginen tiekartta

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA 306

MERJA RANTAKOKKO
SALLA SIPARI
(TOIM.)

Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strateginen tiekartta

Opetus- ja kulttuuriministeriö

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

**JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN
JULKAISUJA -SARJA**

©2022

Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Merja Rantakokko & Salla Sipari (toim.)

**KUNTOUTUKSEN SOVELTAVAN TUTKIMUKSEN
STRATEGINEN TIEKARTTA**

Kannen kuva • iStock
Ulkoasu • JAMK / Pekka Salminen
Taitto ja paino • Punamusta Oy • 2022

ISBN 978-951-830-635-4 (Painettu)
ISBN 978-951-830-636-1 (PDF)
ISSN-L 1456-2332

JAKELU

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35, 40200 Jyväskylä
Puh. 040 552 6541
Sähköposti: julkaisut@jamk.fi
www.jamk.fi/julkaisut

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	6
ABSTRACT	7
ALKUSANAT	8
 Salla Sipari, Toini Harra, Katariina Korniloff, Sari Helenius, Mia Tammelin, Eija Janhunen & Merja Rantakokko	
1 JOHDATUS TIEKARTTAAN	9
1.1 Tiekartta ja suositukset.....	9
1.2 Tiekartan tavoitteet	11
1.3 Tiekartan kehittäminen	14
 Toini Harra, Sari Helenius, Eija Janhunen, Katariina Korniloff, Krista Lehtonen, Kaisa Malinen, Jaana Paltamaa, Merja Rantakokko, Salla Sipari, Mia Tammelin & Nea Vänskä	
2 STRATEGISEN TIEKARTAN SUUNNAT JOHDATTAVAT VAIKUTTAVAAN TUTKIMUKSEEN	19
2.1 Yhdessä rakentuva tutkimustoiminta.....	20
2.2 Moninaiset tietotarpeet.....	23
2.3 Verkostomainen tutkimustoiminta	26
2.4 Tutkitun tiedon hyödyntäminen.....	29
2.5 Tutkimusosaamisen uudistaminen	32
 Salla Sipari & Jaana Paltamaa	
3 NÄKYMÄ KUNTOUTUKSEN TUTKIMUKSEN TULEVAISUUTEEN	36
 KIRJOITTAJAT	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	50

TIIVISTELMÄ

Merja Rantakokko & Salla Sipari (toim.)

Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strateginen tiekartta

Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 306

Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strategisessa tiekartassa on viisi suuntaa kohti laadukasta ja vaikuttavaa kuntoutuksen soveltavaa tutkimusta. Tiekartan suunnat- *yhdessä rakentuva tutkimustoiminta, moninaiset tietotarpeet, verkostomainen tutkimustoiminta, tutkitun tiedon hyödyntäminen ja tutkimusosaamisen uudistaminen* – muodostavat toisiinsa nivoutuvan kokonaisuuden tutkimusekosysteemeissä hyödynnettäväksi. Tiekartan suunnista on tiivistetty keskeisiä suosituksia kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen edistämiseksi.

Tiekartta perustuu REcoRDI (Platform ecosystem for strengthening of RDI activities in multidisciplinary rehabilitation) hankkeen tuloksiin. Aineistoa kerättiin vuosina 2019–2021 monimenetelmäisesti kuntoutusalan tutkijoilta ja asiantuntijoilta, käytännöntyötä tekeviltä ammattilaisilta, kuntoutuspalveluja käyttäviltä kuntoutujilta sekä päättäjiltä.

Tiekartan suuntien ja suositusten pohjalta on luotu näkymää kuntoutuksen tutkimuksen tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa kuntoutuksen tutkimus-ekosysteemit rakentuvat laaja-alaisiksi kokonaisuuksiksi ilmentäen ja kehittäen kuntoutuksen tutkimuksen ominaispiirteitä. Erityisen suuressa roolissa on kuntoutuksen tutkimuksen aseman vahvistaminen, joka vaatii tuekseen useita yhteiskunnallisia toimenpiteitä, kuten kuntoutuksen tunnustamisen omana tieteenalanaan sekä kansallista ja alueellista koordinaatiota.

Avainsanat: Kuntoutus, tutkimus, kehittäminen, ekosysteemi, tiekartta

ABSTRACT

Merja Rantakokko & Salla Sipari (Ed.)

Strategic roadmap for applied research in rehabilitation

Publications of JAMK University of Applied Sciences, 306

The aim of this strategic roadmap is to promote the development of high-quality and effective applied research in rehabilitation. The roadmap is based on results from the REcoRDI (Platform ecosystem for strengthening of RDI activities in multidisciplinary rehabilitation) project. The data was collected using multiple different methods from those working in the field of rehabilitation; researchers and experts, practical workers, those using rehabilitation services and policymakers.

The results highlighted five directions describing actions towards high-quality and effective rehabilitation research. The directions identified were *collaboratively structured research activities*, *diverse knowledge needs*, *network-like research activities*, *utilization of scientific knowledge*, and *renewal of research expertise*. The publication summarized the roadmap directions and key recommendations to promote applied rehabilitation research.

The directions and recommendations of the roadmap create a view into the future of rehabilitation research, which is an activity that relies on research ecosystems of large entities, in which the special characteristics of rehabilitation research have been taken into account. A particularly big role is in strengthening the status of rehabilitation research, which requires a number of societal actions, such as the recognition of rehabilitation as its own discipline along with national and regional coordination.

Key words: Rehabilitation, research, development, ecosystem, roadmap

ALKUSANAT

Strateginen tiekartta auttaa suuntaamaan toimintaa kohti tavoiteltua tulevaisuutta. Sen tarkoituksena ei ole määritellä aikatauluja tai vastuutehtäviä, vaan kuvata niitä kokonaisuuksia, joihin panostamalla saavutetaan laadukasta ja vaikuttavaa kuntoutuksen soveltavaa tutkimusta ja tutkimustoiminnan kehittymistä.

REcoRDI-hankkeen (Platform ecosystem for strengthening of RDI activities in multidisciplinary rehabilitation) tavoitteena oli tutkimusosaamisen ja -verkostojen vahvistuminen ihmisten toimintakyvyn, työkyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Hankkeessa tunnistettiin tekijöitä, jotka edistävät laadukasta ja vaikuttavaa kuntoutuksen soveltavaa tutkimusta. Tutkimustoimintaa voidaan hyödyntää kuntoutumisen edistämiseksi, organisaatioiden ja yritysten menestymiseksi, koulutuksen ja osaamisen vahvistamiseksi sekä valtakunnallisten kuntoutuksen ohjelmien rakentumiseksi. REcoRDI-hanke toteutui Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Metropolia Ammattikorkeakoulun yhteistyönä vuosina 2019–2022. Hanketta rahoitti Opetus- ja kulttuuriministeriö erityisavustuksella ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan profiloitumiseen.

Tämän julkaisun ensimmäisessä luvussa on kuvattu tiekartan muodostama kokonaisuus sekä esitetty tiivistetysti tiekartasta muodostetut suositukset kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen edistämiseksi. Tämän jälkeen kuvataan tiekartan tavoitteet ja tiekarttaa varten kerättyjen aineistojen kerääminen ja tiekartan kehittämisen prosessi. Luvussa kaksi esitetään strategisen tiekartan suunnat tavoiteltavaan tulevaisuuteen – vaikuttavaan ja laadukkaaseen kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen. Tiekartan suunnat on yhteenveto REcoRDI-hankkeessa monimenetelmäisesti kerättyjen aineistojen tuottamista tuloksista muodostaen kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strategisen tiekartan sisällön. Julkaisun lopussa kolmannessa luvussa on luotu näkymää kuntoutuksen tutkimuksen tulevaisuuteen.

Kiitämme lämpimästi laajaa osallistujajoukkoa: kuntoutuksen tutkijoita, kehittäjiä ja asiantuntijoita, käytännön kuntoutustyötä tekeviä ammattilaisia, opiskelijoita ja opettajia sekä kuntoutujia ja heidän läheisiään. Kiitos, että olette antaneet aikaanne ja arvokkaita näkemyksiänne kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen edistämiseksi.

Tutkitun tiedon teemavuoden 2021 päätteeksi,
Salla Sipari ja Merja Rantakokko

1 JOHDATUS TIEKARTTAAN

Salla Sipari, Toini Harra, Katariina Korniloff, Sari Helenius,
Mia Tammelin, Eija Janhunen & Merja Rantakokko

Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strategiseen tiekarttaan johdatellaan tässä luvussa hahmottamalla tiekartan sisältämien suuntien muodostama kokonaiskuva ja tiekartasta kiteytetyt suositukset. Tämä jälkeen taustoitetaan tiekartan tarve ja tehtävä sekä kuvataan niiden perusteella muodostetut tavoitteet. Luvun päätteeksi esitellään tiekartan laaja ja monipuolinen aineisto sekä kehittämisprosessi.

1.1 TIEKARTTA JA SUOSITUKSET

Tiekartta sisältää viisi suuntaa, jotka on muodostettu REcoRDI-hankkeessa kerättyjen aineistojen ja tulosten synteessin avulla. Tiekartan suunnista on tiivistetty keskeisiä suosituksia kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen edistämiseksi. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Tiekartan suunnat ja suosituksia kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen edistämiseksi.

Tiekartan suunta ↔ Suosituksia	
Yhdessä rakentuva tutkimustoiminta	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdessä rakentuvaa tutkimustoimintaa vahvistetaan niin, että kuntoutumisen ja kuntoutuksen asiantuntijat osallistuvat siihen yhdenvertaisina kumppaneina tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. • Tartutaan kuntoutujan arjessa ja kuntoutuksen käytännöissä merkityksellisiin tutkimusaiheisiin ja rakennetaan kumppanuuksia tutkimusaiheiden ja ilmiöiden ympärille. • Vahvistetaan yhdessä rakentuvaa tutkimustoimintaa mahdollistavaa tutkimuskulttuuria: rakenteita, resursseja ja toimintatapoja.
Moninaiset tietotarpeet	<p>Tutkimuksen kohdentaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuntoutuspalveluista, käytännöistä, menetelmistä ja toimenpiteistä jatkuvasti päivittyvää uutta tietoa • Kuntoutuksen vaikutukset ja vaikuttavuus sekä merkityksellisyys ja hyödyt • Osallisuutta ja osallistumisen toteutumista tukevat käytännöt tutkimuksessa • Moniammatillisten palveluprosessien edellytykset • Tieteellisen tiedon soveltaminen käytäntöön • Yhteiskunnallisten muutosten merkitys kuntoutumiselle • Kuntoutumista edistävästä yhteisötekijöistä tarvitaan tietoa. • Digitalisaatio, etäkuntoutus ja teknologiset sovellukset
Verkostomainen tutkimustoiminta	<ul style="list-style-type: none"> • Verkostokoordinaattori kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen, joka yhdistää alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä tasoja • Rahoittajat mukaan verkostoihin ja pyrkimys suurempiin tutkimuskokonaisuuksiin • Toiminnan pitkäjänteisyys ja luottamuksen rakentuminen ovat verkostomaisen toiminnan lähtökohtia ja edellyttävät siihen kohdennettua resursointia. • Kuntoutuksen tutkimuksen aseman vahvistaminen verkostojen kautta: kuntoutuksen tunnustaminen tutkimusala-alueittain, kuntoutustiede laaja-alaisena ja poikkitieteellisenä yliopistotason koulutukseen ja tutkimukseen.

TAULUKKO 1. jatkuu

Tiekartan suunta ↔ Suosituksia	
Tiedon hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Avoimia sähköisiä kanavia ja foorumeita luotettavan tiedon yhteiseen jakamiseen ja soveltamiseen • Tutkijoille kannustimia sekä osaamista tiedon popularisointiin ja myös muuhun kuin tiedejulkaisemiseen • Tutkitun tiedon julkaiseminen avoimissa tietokannoissa (avoin julkaiseminen) • Täydennys- ja lisäkoulutuksen järjestäminen organisaatioissa kuntoutuksen ammattilaisten tietojen, taitojen ja osaamisen ylläpitämiseksi • Tutkimustiedon hakemisen ja hyödyntämisen mahdollistava resursointi (mm. aikaan ja välineisiin liittyvät resurssit) työyhteisöissä
Osaamisen uudistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Tutkijakoulutukseen tarvitaan lisää yhteistoimintaosaamista sekä vastavuoroisuuden hallintaa. • Digitaalisen osaamisen vahvistamiseen tulee panostaa. • Tutkimusta säätelävien lupien ja tutkimusetiikan osaaminen oleellista kaikille tutkimustoimijoille. • Verkostoja tulee hyödyntää myös tutkimusosaamisen uudistamisessa.

1.2 TIEKARTAN TAVOITTEET

Kuntoutus on yhteiskunnan muutoksessa kehittynyt monialaiseksi ja monimuotoiseksi toiminnaksi, jotta kuntoutujien tarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan kokonaisvaltaisesti. Osittain tämä on kuitenkin johtanut kuntoutuksen järjestämisen pirstaloitumiseen ja palvelujen siiloutumiseen eri organisaatioihin sen sijaan, että yhteistoiminnassa rakennettaisiin mielekkäitä toimintakokonaisuuksia kuntoutujien arkeen (Miettinen ym. 2013). Vastaavasti kuntoutuksen tutkimus on valtakunnallisesti hajallaan eri tahoilla.

Monialainen, kuntoutuksen eri osa-alueiden välinen ja moniammatillinen yhteistyö on hyvin toteutuessaan kuntoutuksen vaikuttavuutta edistävä tekijä (Järvikoski 2013, 57–58; Salminen & Rintanen 2014, 11–33). Kuntoutuksen voidaan tällöin ymmärtää olevan tutkimuskohteena sosiaalista vuorovaikutusta, jossa prosessit eivät ole lineaarisia (Seppänen-Järvelä 2018, 29–30), vaan ne muokkautuvat yhteistoiminnassa kuntoutujan tarpeesta ja tilanteesta lähtien (Autti-Rämö ym. 2016). Kuntoutuksen tutkimusta haastavatkin kontekstisidonnaiset systeemit, joissa on mukana eri tahoja ja toimijoita omine

intresseineen (Seppänen-Järvelä 2018, 6–8). Monialaisen, ilmiölähtöisen ja yhdessä tehtävän kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen synergiaedut ovat voimavara, jota tämä tiekartta pyrkii osaltaan edistämään.

Kuntoutuminen ymmärretään muutosprosessina, jossa tavoitellaan yksilön toiminta-, työkyvyn ja hyvinvoinnin muutosta hänen aktiivisen toimintansa tuloksena ja hänelle merkityksellisillä elämän alueilla (Autti-Rämö ym. 2016). Kuntoutumista mahdollistaa kuntoutujan, hänen läheistensä ja ammattilaisten yhteistoiminta sekä tarvittavat muutokset ympäristössä. Hyvän kuntoutuskäytännön perustana tulee olla tutkittu tieto, jota sovelletaan ja hyödynnetään kuntoutujan omien tavoitteiden saavuttamiseksi (Paltamaa ym. 2011, 35).

Monien instituutioiden ja ammattilaisten tehtävänä on mahdollistaa yksilön kuntoutumista (Autti-Rämö ym. 2016). Kuntoutumisen ja kuntoutuksen ilmiöiden kompleksisuuden takia kuntoutuksen tutkimuksessa tarvitaan monialaista ja poikkitieteellistä tutkimusotetta. Jotta tämänkaltainen tutkimus tuottaa hyödynnettävissä olevaa tietoa, tarvitaan eri alojen tutkijoiden ja kuntoutuksen toimijoiden yhteinen suunta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Kuntoutuksen soveltavan tutkimustoiminnan lähtökohtana tässä tiekartassa on REcoRDI-hankkeen tavoitteiden mukainen tutkimusosaamisen ja -verkostojen vahvistuminen. Soveltava tutkimus hyödyntää perustutkimuksen tuottamaa tietoa pyrkiä ratkomaan käytännön ongelmia, vastaamaan tulevaisuuden tietotarpeisiin ja kehittämään uusia innovaatioita ihmisten arkeen. Soveltavalla tutkimuksella voidaan vastata tutkimustehtäviin, joissa tutkimusilmiö on lähtökohdiltaan asiakaslähtöistä, kuntoutujan toimintaympäristön ja arjen huomioivaa sekä saumattomia prosesseja edistävää. Siten tiekartassa painottuu tutkimuksen yhteistoiminta ja tutkimusten tulosten hyödyntäminen mahdollisimman laajasti ja moninaisesti. Se edellyttää uudenlaista ja tehokkaampaa verkostoitumista käytännössä toimivien ammattilaisten, kuntoutujien ja heidän läheistensä sekä tutkimusorganisaatioiden ja rahoittajien välillä.

Strategisen tiekartan tehtävänä on auttaa suuntaamaan toimintaa kohti laadukasta ja vaikuttavaa kuntoutuksen soveltavaa tutkimusta. Tavoitellun tuloksen saavuttaminen vaatii usean toisiinsa kytkeytyvän näkökulman samanaikaisen huomioimisen ja yhdessä tehtävän tutkimustoiminnan vahvistamisen. Tämä luo pohjan vahvan kuntoutuksen tutkimusekosysteemin¹ kehittymiselle.

Strategisessa tiekartassa olevat suunnat ovat toisiinsa kietoutuvia ja osin samankaltaista asiaa sisältäviä kokonaisuuksia. Niitä voi soveltaa yhdessä tai erikseen monialaisessa, yhdessä tehtävässä tutkimuksessa. Strategisen

¹ Tutkimusekosysteemi on dynaaminen tutkimusympäristöjen muodostama yhteistyöverkosto, johon tutkimusorganisaatioiden ohella kuuluu tyyppillisesti muita toimijoita ja joka muovautuu ilmiöpohjaisesti globaalien, monisyisten ja vaikeiden ongelmien ratkaisemiseksi (https://tieteenmipankki.fi/wiki/Avoin_tiede:_tutkimusekosysteemi).

tiekartan ajatuksena on monista suunnista rakentuva kokonaisuus, joka kattaa valtakunnallisen, yhteisöjen ja yksilön näkökulmat, jolloin tietyt tärkeät asiat toistuvat eri osa-alueilla.

VALTAKUNNALLINEN NÄKÖKULMA

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2020 kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman, joka pohjautuu Kuntoutuksen uudistamiskomitean (2017) mietintöön. Toimintasuunnitelma kokoaa keskeiset keinot, joilla kuntoutusta tullaan uudistamaan, ja yksi näistä on Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisfoorumin (KunFo) perustaminen. KunFo:n tavoitteena on kuntoutuksen strategisen tutkimus- ja kehittämisohjelman laatiminen (STM 2020). Tämä tiekartta sisältää tietoa muun muassa kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen tutkimus- ja osaamistarpeista tukien KunFo:ssa tehtävää työtä.

YHTEISÖN NÄKÖKULMA

Tiekartta viitoittaa hyödyntämään ja jakamaan tutkittua tietoa ja hyviä käytäntöjä sekä laatimaan ohjeistuksia yhteisistä toimintalinjoista tutkimuksessa. Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen tiekartta ohjaa toimijat yhteen ja mahdollistaa synergiaetujen ja verkostoista nousevien voimavarojen hyödyntämisen. Tiekartan avulla voidaan ohjata tutkimuksen suuntaa sekä sen kohdistumista ja vastaavuutta kuntoutumisen ja kuntoutuksen käytännön työn tarpeisiin. Se avaa reittejä uusien lähestymistapojen ja kuntoutusmenetelmien tutkimiselle, kehittämiselle ja käytölle. Siten se parantaa kuntoutuksen laatua ja tuottaa yhteisöissä laajasti lisäarvoa niin kuntoutuspalvelujen kehittämiselle kuin kuntoutumisen mahdollistamiselle.

Tutkimustoiminnan vaikuttavuus paranee, kun tutkimuksen tulosten hyödyntäminen laajenee yhteisötasolle. Paras tutkimuksen vaikuttavuuden indikaattori on muutos – kun toiminta ja käytännöt muuttuvat tutkimusta hyödyntäen, voidaan sanoa, että tutkimus on ollut vaikuttavaa. Siten vaikuttava tutkimus näkyy esimerkiksi kuntoutuksen menetelmien uudistumisessa tai toimintamallien ja prosessien kehittämisessä.

YKSILÖN NÄKÖKULMA

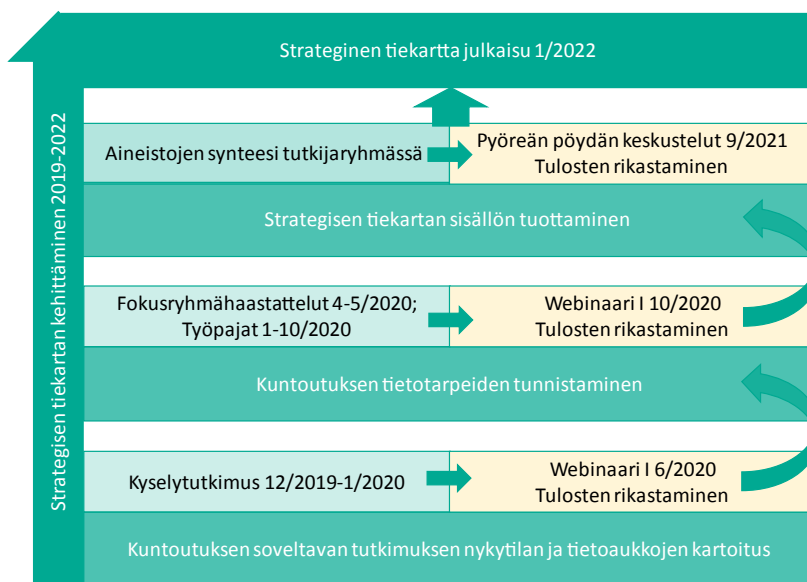
Tiekartan tuottama hyöty realisoituu kuntoutujien työ- ja toimintakyvyn, toimijuuden ja osallisuuden edistymisessä. Laadukas ja vaikuttava tutkimus toteutetaan siten, että kuntoutujalla on mahdollisuus osallistua siihen ja että

tutkimus tuottaa tietoa, joka on sovellettavissa käytäntöön ja joka edistää kuntoutumista. Kuntoutujan yksilöllisiin tarpeisiin vastaavien, asiakaslähtöisten kuntoutuspalvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa hyödynnetään hyviä käytäntöjä ja näyttöä. Tutkimustietoa hyödyntävä kuntoutuminen kiinnittyy ihmisten arkeen ja toimintaympäristöihin.

1.3 TIEKARTAN KEHITTÄMINEN

Tämä strateginen tiekartta perustuu REcoRDI-hankkeen aineistoista nousseisiin tuloksiin. Aineistoa on kerätty kyselyllä, fokusryhmähaastatteluilla, työpajoissa ja pyöreän pöydän keskusteluissa vuosina 2019–2021. Osallistujina ovat olleet kuntoutusalan eri toimijat: tutkijat ja kehittäjät, asiantuntijat, käytännön työtä tekevät, kuntoutuspalvelujen käyttäjät sekä päättäjät. Osallistujien tavoittamisessa on hyödynnetty sosiaalista mediaa sekä olemassa olevia verkostoja mahdollisimman laajan ja monialaisen osallistujaryhmän saavuttamiseksi.

Tiekartan kehittämisen lähtökohtana oli se, että vaikuttavaan ja laadukkaaseen kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen johdattavat kokonaisuudet rakentuvat käymällä keskustelua monialaisen kuntoutuksen ekosysteemeissä eli yhteistoimintaverkostoissa. Aineistonkeruu on tapahtunut iteratiivisena prosessina siten, että hankkeen aineistonkeruun tuottamat tulokset on viety hankkeen seuraaviin tilaisuuksiin tarkasteluun, ja tulosten pohjalta on jatkettu ja syvennetty keskustelua osallistujien kanssa. Avoin keskustelu ja kritiikki erilaisissa yhteyksissä on auttanut yhteisen ymmärryksen syventymisessä ja tiekartan rakentumisessa. Vaiheittain edennyt aineistonkeruun ja kehittämisen prosessi on tarjonnut mahdollisuuden osallistua useampiin tilaisuuksiin ja pitkäjänteiseen kehittämistyöhön (Kuvio 1).

Kuvio 1. Iteratiivinen aineistonkeruu ja kehittämisen prosessi REcoRDI-hankkeessa. Tummanvihreät ruudut kuvaavat osatavoitteita, vaaleanvihreät ruudut näihin kohdentuvaa aineistonkeruutapaa ja keltaiset ruudut tilaisuuksia, joissa aineistosta nousseet tulokset on altistettu keskustelulle, ja aineisto on rikastunut ja jalostunut.

REcoRDI-hankkeessa kerättiin runsaasti aineistoa eri menetelmillä ja saavutettiin laaja osallistujajoukko vuosina 2019–21. Hankkeen alussa toteutettiin kuntoutusalan tutkijoille valtakunnallinen kyselytutkimus, jossa selvitettiin tutkimusaiheita ja -menetelmiä, rahoituslähteitä sekä yritysysteistyötä. Kyselyn tarkoituksena oli tuottaa kuvaus kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen nykytilasta sekä tunnistaa kuntoutuksen tutkimukseen liittyviä tarpeita ja tietoaukkoja. Aineistonkeruu toteutettiin Webropol-kyselyllä, joka suunnattiin ensisijaisesti kuntoutuksen soveltavaa tutkimusta tekeville tutkijoille ja kehittäjille yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa, sairaanhoitopiireissä, maakuntaliitoissa, sosiaalialan osaamiskeskuksissa, kuntoutuskeskuksissa sekä tutkimuslaitoksissa, -instituuteissa ja -säätiöissä. Lisäksi kohteena olivat ammattiliitot ja kuntoutuksen verkostot. Kyselyn vastausaika oli kaikkiaan noin kaksi kuukautta (4.12.2019–28.1.2020). Kysely sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmällä.

Fokusryhmähaastattelujen tarkoituksena oli kuvata tietotarpeita ammattilaisten, kuntoutujien ja läheisten näkökulmasta tutkitun tiedon hyödyntämisen

edistämiseksi. Haastatteluihin kutsuttiin pääkaupunkiseudun ja Keski-Suomen alueellisen ekosysteemin yhteistyökumppaneita sekä kuntoutuksen ja kuntoutumisen asiantuntijoita monialaisesti ja -sektorisesti. Tutkimuskysymyksenä oli: mitä tietotarpeita kuntoutuksen asiakastyötä tekevillä ammattilaisilla ja kuntoutujilla on monialaisesta kuntoutuksesta? Haastattelut toteutettiin 4–5/2020 ryhmähaastatteluina etäyhteyden välityksellä. Ryhmähaastatteluja toteutettiin yhteensä yhdeksän, joista neljä toteutui Keski-Suomen alueella ja viisi pääkaupunkiseudulla. Osallistujat (n=37) työskentelivät kuntoutuksen eri ammateissa ja organisaatioissa, ja osallistujina oli myös kuntoutujia ja heidän läheisiään. Litteroitu haastatteluaineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmillä.

Hankkeessa järjestettiin **webinaaritulaisuudet**: Tutkitulla tiedolla kuntoutuksen tulevaisuuteen I (4.6.2020) ja II (30.10.2020). Webinaarit oli kohdennettu kuntoutuksen tutkimuksesta ja kehittämisestä kiinnostuneille. Ensimmäisessä webinaarissa (n=206) esiteltiin hankkeen toimintaa ja alustavia tuloksia tutkijoille suunnatusta kyselytutkimuksesta. Osallistujat jaettiin seitsemään pienryhmään, joissa heiltä kysyttiin: 1) mitä ajatuksia kuntoutusalan tutkijoille suunnatun kyselyn tulokset herättivät, 2) mikä mielestäsi edistäisi verkostoitumista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, ja 3) mikä mielestäsi edistäisi tutkitun tiedon hyödyntämistä kuntoutuksessa tai kuntoutumisessa? Vastaukset kerättiin anonyymisti Jamboard-alustalle. Toisessa webinaarissa (n=142) esiteltiin fokusryhmähaastatteluista saatuja alustavia tuloksia, joiden pohjalta jatkettiin ja syvennettiin keskustelua seitsemässä pienryhmässä. Pienryhmissä osallistujilta kysyttiin: 1) mitä ajatuksia haastattelujen tulokset herättivät, 2) miten tulevaisuudessa kuntoutusta tutkitaan, millaista se on parhaimmillaan, sekä 3) mitä tarvitaan muutosten toteutumiseksi. Vastauksia tuotettiin pienryhmissä anonyymisti Jamboard-alustalle. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmillä.

Keski-Suomen alueella toteutettiin **etätyöpaja** 2.10.2020, mihin kutsuttiin alueellisia kuntoutusalan toimijoita hankkeen kyselyssä mielenkiintonsa osoittaneiden ja fokusryhmähaastatteluihin osallistuneiden joukosta. Lisäksi työpajaan kutsuttiin muita alueellisia toimijoita. Työpajan tarkoituksena oli koota mahdollisimman monialainen ja -ääninen joukko kuntoutuksen soveltavasta tutkimuksesta kiinnostuneita. Työpajatyöskentelyn taustalla oli tulokset sekä tutkijoille suunnatusta valtakunnallisesta kyselystä että käytännön toimijoille suunnatuista fokusryhmähaastatteluista. Työpajan aineistonkeruu tapahtui pienryhmätyöskentelynä sähköisellä HowSpace-alustalla vastaamalla anonyymisti kysymyksiin kolmessa eri pienryhmässä (n=18). Työskentelyn teemoina oli tiedon käytettävyys, monialaisuus sekä teknologia ja digitalisaatio.

Lisäksi keskustelua oli mahdollista jatkaa HowSpace-alustalla työpajan jälkeen syys-lokakuun vaihteessa. Näin saatiin vielä neljä uutta vastaajaa, jotka eivät päässeet osallistumaan työpajaan. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmillä.

Pääkaupunkiseudun alueella toteutetuissa **työpajoissa** sisältöjä suunnattiin alueellisen ammattikorkeakoulun kuntoutuksen tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja oppimistoiminnan (TKIO) kärjen, *osallistuvan tutkimuskumppanuuden*, rakentumisen mukaisesti. Vuonna 2020 pääkaupunkiseudulla järjestettiin viisi työpajaa (22.1.–23.9.2020) ja yksi pyöreän pöydän keskustelu (4.12.2020) pääasiassa etäyhteyksiä hyödyntäen. Työpajojen tarkoituksena oli kehittää osallistuvan tutkimuskumppanuuden mallia sekä hyödyntää tätä aineistoa tiekartan kehittämistyössä. Työpajoissa kehittäjäkumppaneina (n=86) oli käytännön kuntoutustyötä tekeviä ammattilaisia, tutkijoita, kehittäjiä ja asiantuntijoita monialaisesti eri sektoreilta. Pyöreän pöydän keskustelussa osallistujina oli kokeneita kuntoutuksen tutkijoita ja kehittäjiä (n=5). Osallistuva tutkimuskumppanuus -mallin työstämistä jatkettiin omana kokonaisuutenaan keväällä 2021 kehittävässä koulutusprosessissa.

Syksyllä 2021 järjestettiin aineistonkeruun päätteeksi kaksi **pyöreän pöydän keskustelutilaisuutta**: 1) korkeakoulujen henkilöstön (10.9.2021) sekä 2) päättäjien, rahoittajien ja vaikuttajien (16.9.2021) kanssa. Tilaisuuksissa esiteltiin tiekartan sisällöt ja kuultiin keskustelijoiden näkemyksiä siitä, miten tiekarttaa voi hyödyntää kuntoutuksen tutkimuksessa ja sen edistämiseksi, mitä uutuusarvoa tiekartta tuo ja mitä siitä mahdollisesti puuttuu. Ensimmäisessä keskustelutilaisuudessa oli 7 osallistujaa ja toisessa 9. Keskustelut toteutettiin etänä Teams-sovelluksen avulla. Keskustelujen antia hyödynnettiin tiekartan viimeistelyssä sekä kuntoutuksen tutkimuksen tulevaisuuden näkymän luomisessa.

Tiekartan kehittämiseen käytetyt aineistot on kuvattu taulukossa 2. Hankkeessa kerättyjä aineistoja on hyödynnetty muun muassa tieteellisissä artikkeleissa, blogeissa, tutkimuksellisissa kehittämistöissä ja opinnäytetöissä. Julkaisuluettelo on koottu liitteeseen 1.

TAULUKKO 2. Tiekartan kehittämisessä hyödynnetty aineisto.

Menetelmä	Kohderyhmä, alueellinen kohdentuminen	n	Teema
Kysely	Tutkijat, kehittäjät Kansallinen	81	Tutkimuksen tietoaукот
Fokusryhmä-haastattelu	Käytännön kuntoutustyötä tekevät, kuntoutuspalvelujen käyttäjät Alueellinen (Keski-Suomi ja pääkaupunkiseutu)	37	Käytännön tietotarpeet
Webinaarit I ja II	Tutkijat, kehittäjät, asiantuntijat, käytännön kuntoutustyötä tekevät, päättäjät Kansallinen	I: n=206 II: n=142	Verkostoituminen, tiedon hyödyntäminen, tutkimisen tavat tulevaisuudessa
Työpajat, 6 kpl	Tutkijat, kehittäjät, asiantuntijat, käytännön kuntoutustyötä tekevät ammattilaiset monialaisesti; Alueellinen (Keski-Suomi ja pääkaupunkiseutu)	108	Tiedon käytettävyys, monialaisuus, teknologia ja digitalisaatio, osallistuva tutkimuskumppanuus
Pyöreän pöydän keskustelu	Tutkijat, kehittäjät, päättäjät Kansallinen	5	Osallistuva tutkimuskumppanuus
Pyöreän pöydän keskustelut, 2 kpl	Korkeakoulujen henkilöstö, päättäjät, rahoittajat, vaikuttajat Kansallinen	14	Tiekartan alustavien tulosten kommentointi

2.1 YHDESSÄ RAKENTUVA TUTKIMUSTOIMINTA

Suosituksia

- Yhdessä rakentuvaa tutkimustoimintaa vahvistetaan niin, että kuntoutumisen ja kuntoutuksen asiantuntijoilla on mahdollisuus osallistua siihen yhdenvertaisina kumppaneina tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa.
- Tartutaan kuntoutujan arjessa ja kuntoutuksen käytännöissä merkityksellisiin tutkimusaiheisiin ja rakennetaan kumppanuuksia tutkimusaiheiden ja ilmiöiden ympärille.
- Vahvistetaan yhdessä rakentuvaa tutkimustoimintaa mahdollistavaa tutkimuskulttuuria: rakenteita, resursseja ja toimintatapoja.

Yhdessä tutkimalla mahdollistuu moninäkökulmaisuus. Kuntoutuksen soveltavassa tutkimuksessa tarvitaan moninäkökulmaista tutkimustoimintaa, asiantuntijuutta ja osaamista. Tutkimustoimintaan osallistumisen tulee olla siten mahdollista laajasti niille ihmisille, jotka liittyvät tutkittavaan aiheeseen.

Yhdessä rakentuvaa tutkimustoimintaa, jossa tutkimuksen perinteiset kohderyhmät on kutsuttu mukaan tutkimuksen eri vaiheisiin, on tehty Suomessa useilla tieteenaloilla ja erilaisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Yhdessä rakentuvaan tutkimustoimintaan on liitetty eri käsitteitä, kuten esimerkiksi kanssatutkimus, yhteistutkimus ja kehittäjäkumppanuus. Keskeistä on, että merkityksellinen osallistuminen eri sidosryhmille on mahdollista tutkimuksen kaikissa vaiheissa.

Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen on heijasteltava kuntoutuksen asiakasymmärrystä kuntoutujasta toimijana ja oman kuntoutumisensa asiantuntijana. Kuntoutumisen ja kuntoutuksen käytäntöjen edistämiseksi on tärkeää vahvistaa kuntoutujan asemaa sekä hänelle merkityksellisten asioiden huomioon ottamista myös tutkimustoiminnassa. Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen asetelmissa se tarkoittaa kuntoutujien, läheisten ja ammattilaisten osallistumista tutkimusprosessin alusta alkaen, aiheen määrittelystä tutki-

mussuunnitelman laatimiseen, tiedon tuottamiseen, tulosten raportoimiseen ja hyödyntämiseen.

Yhdessä rakentuva tutkimustoiminta edistää tutkimustulosten ymmärrettävyyttä ja tutkimuksen eettistä kestävyyttä sekä tukee tutkimustulosten hyödyntämistä. Tutkimukseen osallistumisen mahdollistaminen ja tutkimuksen liittäminen käytännön työhön vahvistavat ammattilaisten osaamisen kehittymistä ja tutkitun tiedon käyttöönottoa. Yhdessä rakentuva tutkimustoiminta edellyttää, mutta myös mahdollistaa jatkuvaa uuden oppimista kaikille osapuolille.

Arjessa merkitykselliset tutkimusaiheet. Kuntoutujien, läheisten ja kuntoutuksen ammattilaisten aktiivinen osallistuminen kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen ohjaa tarttumaan aiheisiin, jotka ovat merkityksellisiä kuntoutujien arjessa ja kuntoutuksen käytännössä. Kun tutkimus tuottaa tietoa arjesta kumpuaviin tietotarpeisiin, ovat tutkimusten tulokset merkityksellisiä ja helpommin hyödynnettävissä. Tulevaisuudessa on tärkeää edistää kuntoutujien mahdollisuuksia käyttää tutkittua tietoa oman toimintakyvyn ja toimijuuden edistämiseksi. Siten kuntoutujan arki on tutkimuksen lähtökohta, mutta myös päämäärä, jossa tutkimustuloksia sovelletaan.

Tutkimustoiminnan nivominen kuntoutujan arkeen ja kuntoutuksen käytäntöihin mahdollistaa tutkimuksen rakentumisen arkiympäristön olosuhteet huomioivaksi monialaiseksi kokonaisuudeksi. Tämä heijastaa kuntoutumista yksilön ja ympäristön vuorovaikutteisena ja dynaamisena muutosprosessina. Tulevaisuudessa teknologia voi vahvistaa arjesta kertyvän tiedon hyödyntämistä myös tutkimuksessa. Teknologia voi mahdollistaa kuntoutujan arjen kannalta merkityksellisen tiedon keräämisen ja siten esimerkiksi arkiympäristöissä toimintakykyä edistävien ja estävien tekijöiden tunnistamisen.

Yhdessä rakentuvan tutkimuksen edellytykset. Tulevaisuudessa tutkimustiedon tuottaminen ja hyödyntäminen vaatii yhdenvertaisuutta korostavaa toimintakulttuuria, yhteistoimintamallia, jossa tutkimustoimintaa rakennetaan yhdessä. Yhdessä rakentuvan tutkimuksen toteutumiseksi tarvitaan resursseja sekä yhteistoimintaa tukevia rakenteita ja menetelmiä.

Tulevaisuudessa olisi tärkeää vaikuttaa siihen, että rahoitusmahdollisuudet kohdistuisivat entistä enemmän myös yhdessä tehtävän tutkimuksen suunnitteluvaiheeseen. Kansainvälisesti tutkimuksen rahoittajat osin jo edellyttävät kaikkien asianosaisten, kuten kuntoutujien, osallistumista tutkimustoiminnan kaikissa vaiheissa, jolloin valmisteluvaiheen käytäntöjen tulisi myös uudistua eri toimijoiden osallistumista mahdollistavaan suuntaan.

Eettiseen ennakkoarviointiin ja tutkimuslupaan liittyvien käytäntöjen tulisi kehittyä siten, että ne mahdollistavat yhdenvertaiseen osallistumiseen pe-

rustuvaa tutkimusta. Tämä näkyisi esimerkiksi siten, että osallistujien rooli ymmärretään laajemmin kehittäjäkumppanina, ei ainoastaan tutkimuksen kohderyhmänä tai tiedontuottajina toimimisena.

Toimintakyvyltään erilaisten henkilöiden osallistuminen tutkimustoimintaan edellyttää ympäristöjen sekä toimintatapojen saavutettavuutta ja muokkaamista yksilöllisiin tarpeisiin. Teknologian hyödyntäminen voi tulevaisuudessa mahdollistaa entistä enemmän erilaisia ja saavutettavia osallistumisen keinoja yhdessä rakentuvaan tutkimustoimintaan. Tutkimustoiminta voi teknologian välittämänä toteutua yhä enemmän myös etäisyyksistä ja ajankohdista riippumattomasti. Kuntoutujien, tutkijoiden ja päättäjien yhteiset tapahtumat, foorumit, keskustelevat webinaarit ja saavutettavat tapahtumat tutkimuksen tuloksista voivat edelleen edistää tutkimustoiminnan laatua ja vaikutusta.

Yhdessä rakentuva tutkimus vaatii uudenlaista osaamista myös tutkijoilta, esimerkiksi verkosto- ja yhteistoimintaosaamista sekä yhteiskehittelymenetelmien osaamista. Toisaalta kuntoutuksen asiantuntijoilla on saavutettavuuteen ja esteettömään vuorovaikutukseen liittyvää osaamista, jota yhdessä rakentuvassa tutkimustoiminnassa tarvitaan.

Toimintatapana osallistuva tutkimuskumppanuus. Yhtenä esimerkkinä yhdessä rakentuvasta tutkimustoiminnasta on Metropolia AMK:ssa kehitetty Osallistuvan tutkimuskumppanuuden malli. Osallistuvassa tutkimuskumppanuudessa kuntoutujan, läheisten ja ammattilaisten asema muuttuu perinteisestä tiedontuottajasta kohti yhdenvertaista kumppania ja tutkimusryhmän jäsentä tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. Osallistamisen sijaan tutkimuskumppanuus rakentuu yhdenvertaisuuden ja vastavuoroisen yhteistoiminnan kautta. Tällöin toiminnan tavoite, roolit ja toimintatavat määritellään yhdessä. Osallistuva tutkimuskumppanuus perustuu vastavuoroiseen yhteistoimintaan, ja sen arvoja ovat avoimuus, kunnioitus ja yhdenvertaisuus tiedon tuotossa, jakamisessa ja hyödyntämisessä. Tutkimusprosessin aikana osallistumista mahdollistetaan eri keinoin, kuten yhteistoiminnallisilla työtavoilla ja demokraattisella johtamisella sekä kehittäväällä arvioinnilla.

2.2 MONINAISET TIETOTARPEET

Tutkimuksen kohdentaminen:

- Kuntoutuspalveluista, käytännöistä, menetelmistä ja toimenpiteistä jatkuvasti päivittyvää uutta tietoa
- Kuntoutuksen vaikutukset ja vaikuttavuus sekä merkityksellisyys ja hyödyt
- Osallisuutta ja osallistumisen toteutumista tukevat käytännöt tutkimuksessa
- Moniammatillisten palveluprosessien edellytykset
- Tieteellisen tiedon soveltaminen käytäntöön
- Yhteiskunnallisten muutosten merkitys kuntoutumiselle
- Kuntoutumista edistävästä yhteisötekijöistä tarvitaan tietoa.
- Digitalisaatio, etäkuntoutus ja teknologiset sovellukset

Kuntoutuksen tutkimuksen tietotarpeet ja -aukot eri tasoilla. Vaikuttava kuntoutuksen soveltava tutkimus pohjautuu käytännöstä kumpuaville tietotarpeille. Tietotarpeiksi on tunnistettu niin kuntoutumiseen ja kuntoutusmenetelmiin liittyviä yksityiskohtaisia teemoja kuin yhteisöihin, palvelujärjestelmään ja laajoihin yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyviä tietotarpeita.

Kuntoutuksen tutkimuksen tunnistettuja tietoaukkoja voidaan jäsentää eri tasoille liittyviin ilmiöihin. Näitä ovat makro-, meso- ja mikrotaso. Makrotasolla tietoaukot koskevat yhteiskunnallisia muutoksia ja palvelujärjestelmää ja vaikuttavuutta. Mesotasolla tietoaukot liittyvät muun muassa kuntoutuksen organisaatioihin ja kuntoutusammattilaisten väliseen yhteistyöhön. Mikrotasolla tietotarpeet koskevat työmenetelmiä ja yksittäisiin asiakastilanteisiin liittyviä tietotarpeita, kuten mielekkään elämän mahdollistamista.

Yhteiskunnallisten muutosten merkitystä kuntoutumiselle tulee tutkia. Kuntoutus ja kuntoutuminen eivät tapahdu tyhjiössä, vaan vuorovaikutuksessa ja osana ympäröivää yhteiskuntaa, sen rakenteita ja toimintaa. Yhteiskunnalliset ilmiöt tuottavat tietotarpeita myös kuntoutumisen näkökulmasta. Tunnistettuja tietoaukkoja tutkimukselle ovat eriarvoisuuden lisääntyminen

ja huono-osaisuus sekä huono-osaisuuden ylisukupolvisuus. Kuntoutuksen käytäntöihin tarvitaan tietoa siitä, miten tunnistetaan huono-osaisuus ja sen merkitys kuntoutumisessa sekä siitä, miten kuntoutuksen avulla voidaan osallistaa huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden kitkemiseen.

Kuntoutuspalveluja koskeva tieto päivittyy jatkuvasti. Yhteiskunnallisella tasolla tietotarpeiksi on tunnistettu kuntoutuspalvelujen sekä palvelujärjestelmän moninaistumisen vaikutukset kuntoutumiseen ja kuntoutuksen ammattilaisten työhön. Palvelujen pirstaloituminen eri järjestäjätahoille vaikeuttaa kattavan ja laaja-alaisen kokonaiskuvan muodostumista. Tärkeitä näkökulmia ovat kuntoutuksen kokonaisuus rakenneuudistuksissa sekä kuntoutuspalvelujen käyttäjän ja ympäristön välinen vuorovaikutteisen prosessin eri vaiheiden merkitys. Tämä tarkoittaa sitä, että pelkkä palveluja koskeva tieto ei yksin riitä: tarvitaan tietoa palvelutarpeista ja palvelujen käyttämisestä sekä palvelujen kyvystä vastata kuntoutustarpeisiin erilaisissa elämäntilanteissa.

Kuntoutuksen käytännöistä, menetelmistä ja toimenpiteistä tarvitaan tutkimustietoa. Kuntoutus toteutuu ammatillisten käytäntöjen, menetelmien ja toimenpiteiden kautta. Muun muassa muutokset kuntoutustarpeissa sekä nopeassa tahdissa muuttuva yhteiskunta, palvelut ja muu toimintaympäristö, kuten teknologinen kehitys, fyysinen ympäristö sekä kumuloituvat tieteellinen tieto edellyttävät jatkuvasti päivittyvää tutkimustietoa.

Kuntoutuksen vaikutukset, vaikuttavuus sekä merkityksellisyys ja hyödyt. Kuntoutumisen edistäminen on tutkimusta ohjaava laaja tavoite. Tätä tavoitetta tukemaan tarvitaan tietoa kuntoutuksen vaikutuksista ja vaikuttavuudesta sekä kuntoutuksen ja kuntoutumisen merkityksellisyydestä, tarkoituksenmukaisuudesta ja käyttökelpoisuudesta. Tietoa tarvitaan paitsi yhteiskunnallisella tasolla, myös paikallisesti palveluntuottajille sekä kuntoutujille ja heidän läheisilleen. Näyttöön perustuva käytäntö tulee olla yksi kuntoutuksen tutkimuksen painopistealueista.

Kuntoutujien osallisuuden ja osallistumisen toteutuminen tutkimuksessa. Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen tulee olla reflektiivistä. Yksi tutkimustoimintaa ohjaavista periaatteista on kuntoutujien ja heidän läheistensä osallisuuden ja osallistumisen edistäminen. Tutkimuksen tuleekin tarkastella myös sitä, missä laajuudessa, millä tavoin ja miten osallisuutta ja osallistumista on tutkimuksissa toteutettu, sekä edistää osallisuutta ja osallistumista tukevia käytäntöjä tutkimuksen keinoin.

Moniammatillisten palveluprosessien edellytyksiä on selvitettävä. Moniammatillinen yhteistyö on kuntoutuksen ytimessä. Sen edellytyksenä on hyvä ymmärrys ammattilaisten työtä ohjaavista erilaisista periaatteista ja tieteenalojen teoreettisista lähtökohdista. Kuntoutuksen tutkimuksen tulee

tehdä näkyväksi moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä, esimerkiksi sujuvaa tiedonkulkua ja palvelupolkuja.

Tieteellisen tiedon soveltamista käytäntöön tulee tarkastella omana kokonaisuutenaan. Tutkimuksen tulee pohjautua käytännön tietotarpeille, ja saadun tiedon tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Tietoaukoksi tunnistettiin se, mitkä tekijät estävät, haittaavat tai edistävät tutkimustiedon hyödyntämistä. Tieteellisen tiedon hyödyntämistä ja soveltamista käytännössä tulee tutkimuksessa tarkastella omana kokonaisuutenaan.

Kuntoutumista edistävästä yhteisötekijöistä tarvitaan tietoa. Kuntoutujan lähiyhteisöllä, niin perheellä ja läheisillä kuin laajemminkin läheisverkostolla, on merkittävä rooli kuntoutumisessa joko sitä edistävänä tai sitä haittaavana tekijänä. Aiempaa moniarvoisempi ja -kulttuurisempi väestö ja entisestään monimutkaistuvat sosiaaliset ongelmat tuovat esille ajantasaisen tiedontuotannon tarpeen.

Digitalisaatio, etäkuntoutus ja teknologiset sovellukset edellyttävät pikaisesti uutta tietoa. Digitaalinen ja teknologinen murros on vaikuttanut kuntoutuksen ratkaisuihin, toimintaympäristöihin sekä palveluvalikoimaan. COVID-19-pandemia puolestaan nopeutti digitaalisten ratkaisuiden ja sovellusten käyttöönottoa kuntoutuksessa. Uudet ratkaisut mahdollistavat kuntoutuksen paremman saavutettavuuden oikea-aikaisesti, lisäävät kuntoutusprosessin jatkuvuutta asiakaslähtöisesti sekä vähentävät alueellista eriarvoisuutta. Tutkimusnäyttöä ratkaisuiden vaikuttavuudesta kuitenkin tarvitaan päätöksenteon tueksi, ja tässä teknologian nopea kehitys haastaa useasti hitaahkoa tutkimusprosessia.

2.3 VERKOSTOMAINEN TUTKIMUSTOIMINTA

Suosituksia

- Verkostokoordinaattori mukaan kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen, joka yhdistää alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä tasoja.
- Rahoittajat mukaan verkostoihin ja pyrkimys suurempiin tutkimuskokonaisuuksiin, mikä mahdollistaa aidon monialaisuuden ja tieteenalojen kohtaamisen.
- Toiminnan pitkäjänteisyys ja luottamuksen rakentuminen ovat verkostomaisen toiminnan lähtökohtia edellyttäen siihen kohdennettua resursointia (osaaminen, rakenteet, keinot, rahoitus).
- Kuntoutuksen tutkimuksen aseman vahvistaminen verkostojen kautta: kuntoutuksen tunnustaminen tutkimusalaluokituksessa, kuntoutustiede mukaan laaja-alaisena ja poikkitieteellisenä yliopistotason koulutukseen ja tutkimukseen.

Verkostot rakentuvat yhteisen aiheen ympärille. Kuntoutuksen ja kuntoutumisen ilmiöitä on syytä tarkastella osana laajempia kokonaisuuksia, jossa osat ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Ilmiökokonaisuuksien hahmottamiseen tarvitaan monialaista ja verkostomaista yhteistyötä eri tieteenalojen ja toimijoiden välillä. Monet tieteenalat liittyvät jollakin tapaa kuntoutukseen, kun sitä tarkastellaan ihmisen toimintakyvyn, osallisuuden sekä hyvinvoinnin edistäjänä tai kun tarkastellaan kuntoutumista ihmisen ja ympäristön välisenä vuorovaikutteisena muutosprosessina. Näiden kompleksisten tutkimusilmiöiden kokonaisuuksien hahmottamiseen tarvitaan laaja-alaista ja systeemiajatteluun perustuvaa verkostoa.

Verkostomaisessa tutkimustoiminnassa kohtaavat tieteenalojen, sektoreiden ja organisaatioiden rinnalla jokaisen toimijan toimintahistoriat ja -kulttuurit, joiden yhteensovittaminen vie aikaa. Siksi verkostomaisen tutkimustoiminnan luomisessa on tarpeen tunnistaa myös yhteistyöhön sekä tiedon tuottami-

seen, jakamiseen ja hyödyntämiseen liittyvät tekijät ja mahdollisuudet, kuten organisaation kulttuuri tai johtamisen tapa. Erityisen tärkeää on se, että toimijat luovat tilannekohtaisesti yhteistä kieltä tunnistamalla ja määrittelemällä tutkimukseen liittyvät käsitteet yhdessä, kun käsitteiden merkitykset ja käyttö ovat konteksti- ja kulttuurisidonnaisia ja vaihtelevat tieteenaloittain.

Monialaiset verkostot kehittävät tutkimuksen tekemistä. Kuntoutuksen soveltava tutkimus tarjoaa mahdollisuuksia uudentyyppisiin yhteistyöverkostoihin, jotka rakentuvat eri tieteenalojen ja toimijatahojen yhdyspinoille. Erityisesti kompleksisiin ilmiöihin, kuten ihmisen toimintakykyyn ja hyvinvointiin, vaikuttavat monet ympäristötekijät, esimerkiksi palvelujärjestelmien toimivuus, asuinpaikka ja harrastusmahdollisuudet. Kattavassa tutkimusverkostossa olisi hyvä olla kuntoutusalojen tutkijoiden ja toimijoiden lisäksi muun muassa politiikan, tekniikan, arkkitehtuuriin ja ympäristösuunnittelun tutkijoita ja asiantuntijoita tutkimusaiheen mukaan.

Monimuotoisuuden ja -äänisyyden hyödyntäminen sekä erilaisten näkökulmien yhdistely edellyttää toimijoiden välistä kohtaamista, luottamusta sekä kumppanuutta. Verkostomaista toimintaa edistävät halu toimia yhdessä sekä erilaisten näkökulmien huomioonottaminen ja toisten kunnioittaminen. Monialainen yhteistoiminta tarkoittaa usein pitkäjänteistä yhdessä työskentelyä sekä jatkuvaa, systemaattista ja kaikille osapuolille avointa yhteydenpitoa. Verkostomaisessa tutkimustoiminnassa on erityisen tärkeää panostaa toimijoiden yhteistyöhön osallistumisen resursointiin ja suunnitella resurssit myös tulosten hyödyntämiseen. Verkostoilla on edellytykset tuottaa sekä muotoilla tietoa hyödynnettäväksi eri kohderyhmille käyttökelpoiseen muotoon. Tämä vaatii kuitenkin hierarkioiden purkamista, jolla mahdollistetaan osallistuminen yhdenvertaisina toimijoina ja avoin yhteistyö.

Verkostoa tarvitaan erityisesti laajojen hankekokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tulosten implementaatiossa. Tutkimusverkostossa yhdistetään eri näkökulmia ja erilaista osaamista, jolloin tutkittavasta ilmiöstä saadaan kokonaisvaltainen käsitys. Verkosto myös mahdollistaa tutkimusasetelmien kehittymisen, kun yksialaisuus tai tutkimuksen jakaminen eri alojen toteuttamiseen osatutkimuksiin rinnakkain tai peräkkäin eivät riitä. Tärkeässä roolissa kansallisten verkostojen rinnalla on kansainvälinen yhteistyö. Tällöin voi tarkastella toimintatapoja muun muassa suhteessa siihen, miten muualla kuntoutuspalveluja järjestetään ja miten niitä tutkitaan.

Rahoitusinstrumentit tukemaan verkostomaista tutkimustoimintaa. Tutkimushankkeiden rahoitus muodostuu usein suhteellisen pienistä kokonaisuuksista, jotka on kohdistettu johonkin tiettyyn rajattuun näkökulmaan lyhyellä aikajänteellä. Rahoituksen tulisi kuntoutusilmion tutkimisen kannalta

mahdollistaa pitkäjänteinen tutkimusverkoston toiminta, jossa verkostoa ehditään kasvattamaan ja laajentamaan näkökulmia parhaan lopputuloksen aikaan saamiseksi. Rahoitus tulisi suunnitella siten, että kilpailuasetelmilta vältytään ja tunnistetaan riskit, jotka heikentävät tutkimusverkostojen kehittymistä. Osa rahoitusinstrumenteista (esimerkiksi laajat rahoitusohjelmat) pyrkivät ohjaamaan tutkimustoimintaa kohti suurempia kokonaisuuksia ja verkostomaisuutta. Tällaiset rahoitusmallit edistävät tutkimusverkostojen rakentumista, poistavat kilpailuasetelmia ja mahdollistavat synergiaetujen saavuttamisen verkostossa. Vaikuttavan tutkimustoiminnan turvaamiseksi rahoituksen jatkuvuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Tutkimusverkostot tarvitsevat koordinaatiota ja vastuun ottamista.

Tutkimusverkostot toimivat alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Mikro-, meso- ja makrotasojen keskinäiseen vuorovaikutukseen ja siten vaikuttavan tutkimuksen järjestämiseen tarvitaan koordinoitua. Tutkimuksen ja käytännön työelämän kohtaaminen tulisi varmistaa siten, että tutkimusaiheet ovat merkityksellisiä työelämän näkökulmasta ja tutkimusten tuloksia voidaan hyödyntää käytännössä. Edelleen myös rahoittajien tulisi toimia yhdessä tutkijoiden ja kuntoutuksen käytännön toimijoiden kanssa ja yhdessä määrittää tulevaisuuden tutkimusteemoja, jolloin tutkimus vastaisi kaikkien osapuolien tarpeisiin. Ratkaisuna tähän on esimerkiksi erilaisten vuoropuhelu- ja yhteistyöfoorumien perustaminen. Foorumit tutkijoiden ja käytännön toimijoiden sekä rahoittajien välillä auttaisivat suuntaamaan tutkimusta todelliseen tarpeeseen. Systemaattinen, ohjattu yhteistoimintamalli ja selkeästi määritellyt toimijaroolit auttavat löytämään yhteisen suunnan verkostomaiselle tutkimustoiminnalle. Verkostomaisessa tutkimustoiminnassa toteutuu yhteisvastuu, mutta jollakin taholla olisi aina oltava koordinaativastuu, joka päätetään tilanne- ja tutkimuskohtaisesti valtakunnallisella, alueellisella tai yhteisötasolla.

Tutkimuksen asemaa vahvistetaan verkostoissa. Systeemisellä ja kokonaisvaltaisesti ymmärretyllä, kuntoutuksen soveltavalla tutkimuksella on verkostomaisen toiminnan kautta valtava potentiaali yhdistää tietoja ja osaamista kuntoutuksen käytäntöjen kehittämiseksi ja kuntoutujien parhaaksi. Moni- tai poikkitieteelliset kuntoutuksen tutkimuksen ja osaamisen keskuksset ja verkostot ovat askeleita hyvään suuntaan. Kuntoutuksen tutkimuksen asemaa tulisi vahvistaa siten, että kokonaisvaltaiselle kuntoutustieteelle olisi oma paikkansa korkeakouluissa, yliopistossa sekä tutkimusalaluokituksessa, jolloin kuntoutuksen tutkimus tulisi tunnistetuksi myös tiedeverkostoissa.

2.4 TUTKITUN TIEDON HYÖDYNTÄMINEN

Suosituksia

- Avoimet sähköiset kanavat ja foorumit luotettavan tiedon yhteiseen jakamiseen ja soveltamiseen
- Tutkijoille kannustimia sekä osaamista tiedon popularisointiin ja muuhun kuin tiedejulkaisemiseen
- Tutkitun tiedon julkaiseminen avoimissa tietokannoissa (avoin julkaiseminen)
- Täydennys- ja lisäkoulutuksen järjestäminen organisaatioissa kuntoutuksen ammattilaisten tietojen, taitojen ja osaamisen ylläpitämiseksi
- Tutkimustiedon hakemisen ja hyödyntämisen mahdollistava resursointi (mm. aikaan ja välineisiin liittyvät resurssit) työyhteisöissä

Selkeäsanainen, monikanavainen ja -muotoinen tiedottaminen. Tutkitun tiedon soveltaminen käytäntöön vaatii selkeää viestintää, jotta kaikilla olisi mahdollisuus saavuttaa ja saada tarvitsemansa tieto ymmärrettävässä muodossa. Saavutettavalla ja avoimilla julkaisukanavilla hyödyntävällä tutkimusviestinnällä vältetään tiedon hyödyntämisen esteitä, jotka liittyvät tutkimustiedon vaikeaselkoisuuteen ja maksullisuuteen. Olennaista on, että tutkimustieto on saavutettavissa myös muille kuin tutkijoille. Tutkittu tieto kuuluu kaikille, ja etenkin julkisen rahoituksen turvin tehdyn tutkimuksen tulee olla avointa kaikilta osiltaan.

Tutkimustulosten esittäminen tiiviisti ja informatiivisesti esimerkiksi painettuna tai sähköisenä posterina tai infograafina, videon tai podcastin muodossa, on visuaalisesti vaikuttavaa viestintää. Blogit ja podcastit tekevät tutkimuksen tulokset helposti ymmärrettäviksi ja lähestyttäväksi. Poliittisen päätöksenteon tueksi tehdyt muistio- ja policy brief -tyyppiset julkaisut ovat puolestaan tiiviitä ja hyvin perusteltuja kannanottoja. Tieteellisen tiedon popularisointi on tärkeää, kuten myös se, että tieto saatetaan helposti käytännön työssä hyödynnettä-

vään muotoon. Kuntoutujan ja hänen läheistensä rooli aktiivisina toimijoina ja tutkitun tiedon hyödyntäjinä sekä itsenäisesti että kuntoutuksen ammattilaisen rinnalla korostuu.

Luotettavan ja olennaisen tutkimustiedon kokoaminen ja arvioiminen.

Luotettavaa ja ajantasaista tutkimustietoa kuntoutuksesta ja kuntoutuksen käytänteistä tarvitaan moniin tarpeisiin. Samanaikaisesti vaatimukset ja odotukset laadukasta tutkittua tietoa kohtaan kasvavat. Sähköiset kanavat ovat tuoneet tiedon helposti jaettavaksi ja saavutettavaksi, mutta toisaalta myös lisänneet tietotulvaa. Olennaisen ja ajantasaisen tiedon löytäminen juuri tiettyyn tarkoitukseen saattaa olla haasteellista, kun tietoa on saatavilla useista eri tietokanavista. Uusia sovelluksia ja ratkaisuja tarvitaan, jotta tutkitun tiedon kokoaminen ja hakeminen sähköisiltä alustoilta helpottuisi ja tarvittava tieto olisi paremmin hyödynnettävissä.

Tutkimustiedon haku- ja lukutaito ovat merkityksellisiä tiedon hyödyntämisessä. Myös yksittäisen tutkimuksen laatua, käyttökelpoisuutta ja ajantasaisuutta tulee pystyä arvioimaan. Systemaattiset katsausartikkelit sisältävät yleensä tutkijoiden tekemän tieteellisen tutkimuksen laadun arvioinnin. Tiedon luotettavuuden ja laadun arvioinnin lisäksi on tarpeen arvioida myös tiedon sovellettavuutta käytännön työssä sekä soveltuvuutta kuntoutujien yksilöllisiin tarpeisiin ja tilanteisiin. Suunnitelman tiedon hyödyntämiseksi tulisi kuulua osaksi vaikuttavuuteen ja merkityksellisyyteen pyrkivän tutkimuksen tutkimussuunnitelmaa.

Rakenteet ja resurssit mahdollistamassa tiedon soveltamista työhyteisöissä. Tutkimustiedon soveltaminen käytäntöön edellyttää kykyä tarkastella nykyisiä toimintatapoja ja käytäntöjä ajantasaisen tiedon valossa. Yhä tärkeämpää on kyetä liittämään uudistava tieto osaksi systeemistä kuntoutuksen kokonaisuutta. Sen lisäksi, että tutkittu tieto on saatettava helposti hyödynnettävään muotoon, tarvitaan ammattilaisten osaamisen vahvistamista tutkitun tiedon hakemisessa ja tutkimusten luotettavuuden arvioinnissa. Keskeistä on ammatillisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen, mikä edellyttää tietojen päivittämistä ja kouluttautumista.

Työyhteisöjen ja kuntoutuksen ammattilaisten kohdalla organisaation kulttuurilla ja johtamisella on vaikutusta siihen, kuinka tutkimustiedon hyödyntäminen mahdollistuu kuntoutustyössä ja kuntoutustoiminnan kehittämisessä. Tutkimustiedon hyödyntämistä voidaan edistää rakenteilla ja resursseilla, jotka mahdollistavat tutkimuksiin perehtymisen, toimijoiden välisen vuoropuhelun ja yhteistyön sekä toiminnan kehittämisen kestäväällä tavalla. Työyhteisöissä tapahtuvaa tiedonjakoa ja soveltamista helpottavat koulutukset, erilaiset forumit ja yhteistyöalustat, jotka tukevat myös verkostoitumista. Opinto- ja luku-

piirit ovat mahdollisuuksia vahvistaa tutkitun tiedon käyttöönottoa ja hyödyntämistä käytännön kuntoutustyössä. Tieto erilaisista kokeiluista, esimerkkien jakaminen ja kokemusten vaihto, helpottavat tutkimustulosten soveltamista arjessa ilmeneviin tarpeisiin ja tilanteisiin.

Tutkimuksen ja käytäntöä yhdistävän sillan rakentaminen. Tutkitun tiedon soveltamisessa ei ole kyse ainoastaan siitä, miten ammattilaiset ja organisaatiot kykenevät hyödyntämään tietoa. Tutkimustiedon soveltaminen on kuntoutumista edistävien yksilöllisten ja tilannekohtaisten ratkaisujen etsimistä ja löytämistä yhdessä kuntoutujan ja hänen lähiverkostonsa kanssa. Kuntoutumista tukeva tieto muotoillaan yhdessä, mikä edellyttää myös yhteistoiminta- ja yhteiskehittelyosaamisen vahvistamista kuntoutuksen tutkimuskentällä ja käytännön kuntoutustyössä.

Kuntoutuksessa tieto rakentuu moninäkökulmaisesti, monialaisesti ja poikkitieteellisesti. Kuntoutuksen tutkimuskentän eri toimijat – tutkijat, kuntoutustyön tekijät, kuntoutujat, läheiset – tarvitsevat vuoropuhelun foorumeja ja pitkäkestoisen yhteistyön mahdollistamista. Näiden edellytysten ollessa vajavaisia riskinä on, että tutkimus ei kohdennu riittävästi käytännön kuntoutustyön ja kuntoutujien arjen kannalta olennaisiin kysymyksiin. Tämä osaltaan ja muiden syiden ohessa voi johtaa siihen, että tutkimustuloksia ei hyödynnetä kuntoutustyön ja kuntoutujien arjessa. Pitkäjänteinen ja säännöllinen yhteistyö ja yhteistoiminta mahdollistavat ymmärryksen syventymisen eri osapuolten toimintakentistä ja -edellytyksistä. Digitaalisilta ratkaisuilta odotetaan uusia mahdollisuuksia yhdessä tehtävään tietomuotoiluun esimerkiksi etäyhteyksiä ja sähköisiä alustoja hyödyntäen.

Yhdessä rakentuva tutkimustoiminta, jossa kaikilla asianosaisilla on mahdollisuus osallistua tutkimukseen tutkimusprosessin eri vaiheissa, tukee sekä merkityksellisiin arjen tutkimusaiheisiin tarttumista että tiedon hyödyntämistä arjessa. Tällöin tutkimustoiminnan osapuolet, kumppanit, voivat toimia uuden tiedon lähettiläinä omassa yhteisöissään, kuten järjestötoiminnassa tai kuntoutusyksiköissä, ja tukea tulosten juurruttamista.

2.5 TUTKIMUSOSAAMISEN UUDISTAMINEN

Suosituksia

- Tutkijakoulutukseen tarvitaan lisää yhteistoimintaosaamista sekä vastavuoroisuuden hallintaa.
- Digitaalisen osaamisen vahvistamiseen tulee panostaa.
- Tutkimusta säätelevien lupien ja tutkimusetiikan osaaminen on oleellista kaikille tutkimustoimijoille.
- Verkostoja tulee hyödyntää myös tutkimusosaamisen uudistamisessa.

Tutkimusosaamisen jatkuvaan kehittämiseen tarvitaan kaikkia tahoja ja toimijoita. Muuttuva yhteiskunta, verkostomainen ja monimenetelmäinen tutkimustoiminta sekä digitalisaatio haastavat osaamisen jatkuvaan kehittämiseen, jonka toteuttamiseen tarvitaan niin koulutus-, tutkimus- kuin kuntoutusorganisaatiotkin.

- **Tutkimusorganisaatiot** huolehtivat tutkimustoiminnan kehittymisestä sekä sen mukaisesti tutkijoiden osaamisen ylläpitämisestä ja uudistamisesta.
- **Kuntoutusalan tutkijat, kehittäjät ja asiantuntijat** huolehtivat oman osaamisensa ylläpitämisestä ja kehittämisestä.
- **Palvelujen tuottajaorganisaatiot** huolehtivat työntekijöiden osaamisen ylläpitämisestä ja uudistamisesta pitkäjänteisesti, jotta tutkittu tieto palvelee jatkuvaa käytännön kehittämistä.
- **Koulutusorganisaatiot** vastaavat tulevien asiantuntija-, kehittäjä- ja tutkijasukupolvien osaamisesta ja uudistamisesta.

Kuntoutuksen soveltava tutkimus on kiinteässä suhteessa käytännön tietotarpeisiin ja käytännön kehittämiseen. Sitä varten tutkijat, kehittäjät ja käytännön asiantuntijat tarvitsevat osaamista kuntoutuksen ja kuntoutumisen tietotar-

peiden tunnistamiseksi. Käytännön kehittämistä edistävä tutkimus edellyttää jatkuvaa ja kiinteää yhteistyötä sekä monialaista yhteistoimintaosaamista tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimustiedon hyödyntämiseksi tarvitaan tiedonhankintataitoja sekä soveltamisosaamista, jotta voidaan vastata monipuolisesti paikallisiin ja yksilökohtaisiin käytännön tarpeisiin.

Moninaiset osaamistarpeet. Kuntoutuksen ilmiöt ovat kompleksisia. Siitä johtuen soveltavassa tutkimustoiminnassa tarvitaan monialaisia ja monimene-
netelmäisiä tutkimusasetelmia, jotka haastavat tutkimusosaamisen kehittämiseen. Kuntoutuksen soveltava tutkimus toteutuu yhä useammin monialaisissa konsortioissa, ja yhteistyötä tehdään laajojen verkostojen kanssa. Ne edellyttävät toimijoilta erityisosaamista, jossa monialaisten tietoperustojen yhteiskehittäminen ja yhteisen näkemyksen edistäminen ovat avainasemassa.

Osallistuminen tutkimusprosessin eri vaiheisiin edellyttää yhteistoiminta-osaamista sekä vastavuoroisuuden hallintaa. Erityisesti niitä tukevia periaatteita, kuten keskinäistä kunnioitusta, luottamusta, oikeudenmukaisuutta ja hyvän tahtomista toiselle, on osattava toteuttaa vaihtelevissa tutkimustilanteissa. Kuntoutuksen soveltavan tutkimustoiminnan koulutukseen ja jatkuvan oppimisen polulle tarvitaan yhteistoiminta- ja dialogiosaamista.

Digitalisaatio haastaa tutkimusosaamista. Digitalisaation mahdollisuudet, kuten virtuaaliympäristöt, digitaaliset alustat, tekoäly ja big data lisäävät tulevaisuudessa entistä enemmän tiedon tuottamisen, levittämisen ja käyttöönoton mahdollisuuksia. Digitaalisen teknologian hyödyntämiseen tähtäävää osaamista vahvistetaan tulevaisuudessa kaikilla koulutusasteilla. Digitalisaation ansiosta tutkimustiedon tuottamisen keinot monipuolistuvat ja mahdollistavat niin ammattilaisten, kuntoutujien kuin läheistenkin osallistumisen tutkimustoimintaan helpommin esimerkiksi etäyhteyksien avulla. Digitaalisen osaamisen vahvistamisen lisäksi se edellyttää käytettävissä olevaa teknologiaa ja sen hallintaa sekä toimivia tietoliikenneyhteyksiä.

Digitaalinen tietojen keruu, analyysi, yhdistäminen ja raportointi voi tulevaisuudessa mullistaa kuntoutuksen tutkimusta. Muutoksen läpivienti edellyttää laaja-alaista osaamisen kehittämistä, jotta älykkään teknologian avulla kyetään parantamaan yksilöllisiä ratkaisuja, kehittämään kuntoutuspalveluja sekä suuntaamaan resursseja tiedolla johtamisen keinoin.

Etäteknologian käyttäminen mahdollistaa niin tutkimukseen osallistumisen kuin tutkimusosaamisen vahvistamisen ajasta ja paikasta riippumatta. Siten uudistuva tutkimusosaaminen ja siihen osallistuminen tulevat digitalisaation ansiosta laajemmin kaikkien saataville, mutta toisaalta se voi myös asettaa ihmiset entistä eriarvoisempaan asemaan osaamis- ja kyvykkyyksivaatimusten takia. Teknologia ja digitaaliset ratkaisut pitää tällöin olla yhdenvertaisesti

koko tutkimusryhmän saatavilla, ja heillä tulee olla niiden käyttöön riittävä osaaminen.

Eettinen osaaminen uudistuu. Digitalisaatioon liittyvien tietosuojakäytännöjen lisäksi uusia haasteita tutkimusosaamiselle asettavat myös EU:n horisontaaliset periaatteet, direktiivit ja regulaatiot. EU:n linjausten, ohjeiden ja sääntelyjen tarkoituksena on huolehtia kansalaisten turvallisuudesta ja oikeuksista, ja samalla ne vahvistavat tutkimustoiminnan eettisyyttä. Kansalaisten yksityisyyden suojan vahvistuminen haastaa tutkimuseettisen osaamisen kehittämiseen. Esimerkiksi saavutettavuusdirektiivi määrittelee hyvin tarkasti, mitkä ehdot on otettava huomioon verkkoviestinnässä, ja tietoturva- sekä tietosuojaperiaatteiden hallinta on edellytys kyberturvalliselle toiminnalle myös tutkimusta tehdessä. Tähän tarvitaan eettisten riskien analysointikykyä sekä jatkuvaa osaamisen päivittämistä, sillä kyberuhat muuttavat jatkuvasti muotoaan.

Yhdessä rakentuva tutkimus haastaa kehittämään eettistä osaamista. Perinteisesti tutkimuseettiset ohjeet ovat turvanneet tutkimuksen kohteen asemassa olleita henkilöitä, kuten kuntoutujia tai heidän läheisiään. Eettinen asetelma muuttuu toisenlaiseksi, kun heistä tulee tutkimusryhmän jäseniä. Tällöin on kyettävä tarkastelemaan kokonaan uudella tavalla oikeudenmukaisuuteen, osallisuuteen, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä myös tutkimusryhmän sisällä.

Osaamistarpeisiin vastaaminen tutkijakoulutuksessa. Erityisesti tutkijakoulutuksessa tullaan tarvitsemaan laajasti uudenlaista osaamista sekä yhdessä rakentuvan tutkimustoiminnan painotusta. Entistä moniarvoisempi, kompleksisempi ja nopeasti muuttuva yhteiskunta edellyttää tutkijalta sensitiivisyyttä sekä monialaista ja -menetelmäistä tutkimusosaamista. Erityisenä soveltavan tutkimusosaamisen haasteena on taito raportoida ja tuottaa yhdessä ja monikanavaisesti helposti hyödynnettävissä olevaa ja käytäntöä palvelevaa tietoa kaikista tutkimusprosessin vaiheista erilaisille tiedon käyttäjätahoille.

Kuntoutuksen soveltavassa tutkimustoiminnassa tiedon hyödyntämisellä on merkittävä osuus, minkä takia tutkimusosaamisen tarve ulottuu myös tiedon hyödyntämisen ja käyttöönoton vahvistamiseen. Sitä varten tulevaisuuden tutkijoiden tulee osata tarkastella ja kehittää tiedon käyttöönottoa tukevia keinoja.

Kuntoutuksen koulutusverkostot tutkimusosaamisen vahvistajina. Kansallista kuntoutuksen koulutusverkostoa voidaan hyödyntää tutkimuksen tavoitteiden ja sisällön vastaavuuden arvioimisessa suhteessa kuntoutustyön käytännön tarpeisiin. Toiseksi sillä on arvoa verkostomaisen yhteistyön

erityisosaamisen vahvistamisessa yhdenmukaisesti, mutta myös paikalliset tarpeet huomioon ottaen.

Tutkintoon johtavissa koulutuksissa voidaan yhdistää tutkimus- ja kehittämishankeosaamista sekä tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia osallistua erilaisiin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin. Koulutuksen lähtötasosta riippumatta täydennyskoulutus tarjoaa jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia vahvistaa tutkimusosaamista sekä perehtyä uudistuvaan tutkimukseen.

3 NÄKYMÄ KUNTOUTUKSEN TUTKIMUKSEN TULEVAISUUTEEN

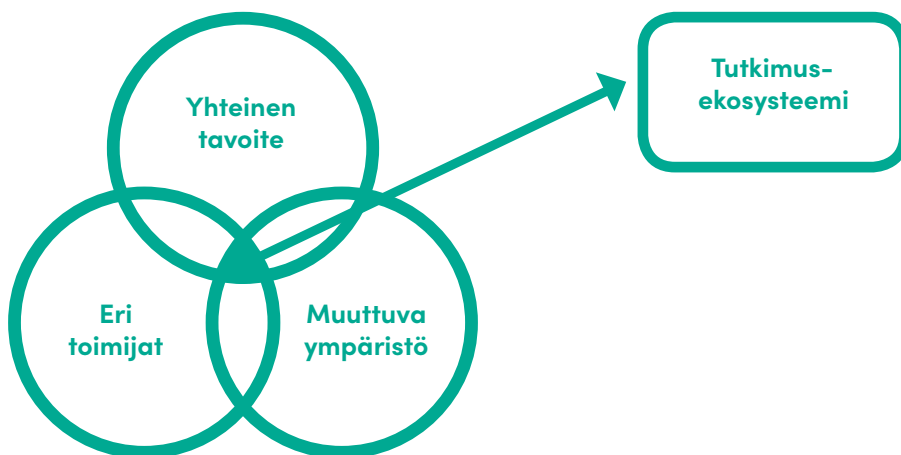
Salla Sipari & Jaana Paltamaa

Näkyvä kuntoutuksen tutkimuksen tulevaisuuteen on strategisen tiekartan suuntien viitoittama ja nivottu tutkimusekosysteemien jatkuvaan kehittymiseen. Näkymät on jäsennetty tavoitellen laadukasta ja vaikuttavaa tutkimustoimintaa kytkien ne kuntoutuksen tutkimuksen ominaispiirteisiin.

UUDISTUVA TUTKIMUSEKOSYSTEEMI

Kuntoutuksen tutkimuksen ilmiöt ovat monesta osasta koostuvia, toisiinsa kytkeytyviä, vuorovaikutteisia ja mutkikkaita sekä kontekstisidonnaisia. Tällaisten laajojen tutkimuskokonaisuuksien kehittymiseen ja hallintaan voidaan vastata uudistuvilla tutkimusekosysteemeillä. OKM:n tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tiekartan 2030 yhtenä strategisena kehittämiskohteena onkin uusi kumppanuusmalli (Kestävän ja kehittyvän yhteiskunnan ratkaisuja tuottava Suomi 2020). Mallissa vahvistetaan korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, yritysten ja muiden TKI-toimijoiden yhteistyötä kokoamalla verkostoja suuremmiksi osaamiskeskittymiksi ja ekosysteemeiksi. Kansallista ohjelmallista rahoitusta kootaan ja kytketään kansainvälisiin rahoituksen lähteisiin. Näin rakentuu korkeatasoinen tutkimusekosysteemi. On tärkeää, että kuntoutusalan tutkimus on kokonaisuutena mukana tuottamassa kestävää hyvinvointia ja tutkittua tietoa kuntoutuksen käytännöissä hyödynnettäväksi.

Tutkimusverkostojen muotoutuessa ekosysteemeiksi – yhteisen tavoitteen ympärille rakentuviksi toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi – tarvitaan korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhdyspinnoille tutkimustoimintaa tekeviä julkisen terveydenhuollon toimijoita, yrityksiä ja yhdistyksiä sekä loppukäyttäjiä, kuntoutujia, kansalaisia. Edelleen ekosysteemiin liittyvät rahoittajat toiminnan mahdollistajina sekä muut sidosryhmät, kuten viranomaiset, lainsäätäjät ja esimerkiksi innovaatioalustat. Ekosysteemi on siten sekä verkostorakenne että vuorovaikutusprosessi, mikä edellyttää uudenlaista, yhteistoimintaan perustuvaa näkemystä kuntoutuksen tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden tarkasteluun. Ekosysteemien kehittymiseen kytkeytyy avoimen tutkimustoiminnan ja tutkimuskumppanuuden mallit, jolloin kukin toimija tuo vastavuoroisesti osaamisensa ja verkostonsa yhteiseen toimintaan. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Tutkimusekosysteemit kehittyvät jatkuvasti eri toimijoiden yhteistoiminnan, yhteisen tavoitteen kehittymisen ja muuttuvan toimintaympäristön vuorovaikutuksessa.

TUTKIMUSKOKONAISUUDET VAIKUTTAVAN KUNTOUTUKSEN TUTKIMUKSEN VARMISTAJANA

Tutkimustietoa tarvitaan yksilöllisen kuntoutumisen, kuntoutuksen käytäntöjen ja kuntoutustyön sekä päätöksenteon tueksi. Laaja-alaisten ja pitkäjänteisten myötävaikutusten tunnistaminen ja kuvaaminen vaatii toteavan tulosarvioinnin ja määrällisten mittareiden lisäksi uudenlaisia arviointikeinoja, kuten laadullista tietoa hyötyjen ja sosiaalisen, aineettoman arvon tunnistamisessa. Vaikuttavuustiedon tulee olla myös jatkuvaa, ennakoivaa ja kehittävää siten, että se auttaa ennakoimaan tulevaa oikean suunnan varmistamiseksi.

REcoRDI-hankkeessa toteutetuissa tapahtumissa ja tiedonkeruissa nähtiin tärkeäksi kuntoutuksen tutkimuksen kehittyminen kohti verkostomaista yhteistoimintaa, missä tutkimus pohjautuu käytännöstä nouseville tietotarpeille sekä tutkijoiden tunnistamille tietoaaukoille. Tutkimuksen vaikuttavuus muodostuu usein yhdistelmästä erilaisia tutkimustuloksia, monien eri toimijoiden yhteistoiminnasta sekä monimuotoisten ja monimenetelmäisten tutkimusprosessien tuloksista ja näiden kaikkien yhteisvaikutuksesta.

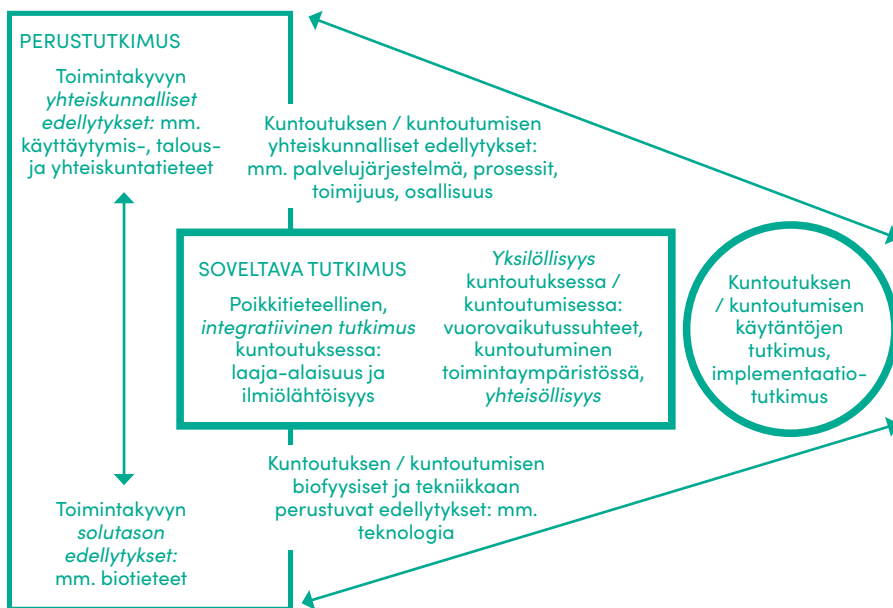
Kuntoutuksen tutkimuksessa painottuu yhdessä tuotettu tieto, koska kuntoutuksessa on kyseessä monialainen ja kuntoutujien sekä heidän läheisten kanssa tehtävä yhteistoiminta. Yhden menetelmän vaikuttavuutta voi osoittaa satunnaistetuilla tutkimusasetelmilla, mutta kuntoutuksen tutkimuksessa

tarvitaan tietoa kuntoutuksen vaikutuksista ihmisten arjessa ja siitä, miten tutkimuksen tuloksia viedään käytäntöön.

Tutkittu tieto osoittaa ensisijaisesti päätöksentekijöille, mutta myös kuntoutuksen ammattilaisille ja kuntoutujille, kuntoutumisprosessin hyödyt ja onnistumiset. Onnistumiseen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja muutoksen suunnan ymmärtäminen ovat tärkeitä kuntoutuksen vuorovaikutteisessa kokonaisuudessa. Kokonaisvaltaisen ymmärryksen tuottaminen edellyttää eri tutkimusmenetelmin tuotettua tietoa, ja lisäksi tarvitaan uusien menetelmien kehittämistä ja soveltamista.

KUNTOUTUKSEN TUTKIMUKSEN OMINAISPIIRTEITÄ

Kuntoutuksen sekä kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen määrittely on moninaista ja haastavaa, jos tutkijat lähestyvät aihetta eri tieteenaloilta. Kuntoutustieteessä, joka on lähtökohdiltaan poikkitieteellistä, tehdään käsitteiden ja niiden merkitysten määrittelyä yhteisen tutkimusilmiön äärellä. Kuntoutuksen tutkimuksen verkostoissa ja ekosysteemeissä perustutkimus ja soveltava tutkimus toimivat integratiivisesti siten, että perustutkimuksen tuottamaa tietämystä hyödynnetään soveltavassa tutkimuksessa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Näiden lisäksi on lukuisia muita tieteenaloittain vaihtelevia jaotteluita, kuten kliininen tutkimus, käytäntöjen tutkimus, arviointitutkimus, tulevaisuuden tutkimus, implementaatiotutkimus, translatiivinen tutkimus jne. Siten kuntoutusta tekevien tukijoiden on hankala erotella, missä ja milloin tehdään tietyn jaottelun mukaista tutkimustoimintaa, joten ennemmin hahmotetaan kuntoutuksen tutkimuskentän kokonaisuutta ja integroitumista toisiinsa (kuvio 4). Tämä perustuu kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen ihmisen toimintakyvystä ja siihen vuorovaikutuksessa olevista osa-alueista (esim. ICF-luokitus). Siten myöskään kuntoutuksen jaottelu lääkinnälliseen, ammatilliseen, sosiaaliseen ja kasvatukselliseen ei ole tulevaisuudessa enää mielekäs kuntoutuksen tutkimuksen ja kehittämisen kannalta.

Kuvio 3. Kuntoutuksen tutkimuksen kokonaiskuva soveltaen Stucki ym. (2007); Järvi-
koski ja Härkäpää (2011).

Kuntoutuksen tutkimuksen kokonaisuus muodostuu eri tieteenalojen tuottamasta tieteellisestä tiedosta tai teorioista ihmisen toimintakyvyn edellytyksistä, ja tätä tietoa hyödynnetään kuntoutuksen ja kuntoutumisen käytännön ongelmien ratkaisemisessa, kuntoutustoiminnan toteuttamisessa sekä innovaatioissa. Uuden tutkimustiedon ja sen soveltamisen yhdyspinnoilla rakentuu yhteisten tavoitteiden kautta kuntoutuksen ja kuntoutumisen edellytysten tutkiminen. Kokonaisuus täydentyy vielä kuntoutuksen käytäntöjen tutkimuksella ja muun muassa implementointitutkimuksella, joka tarkastelee tutkimustiedon saattamista käytäntöön erilaisissa toimintaympäristöissä. Kuntoutuksen tutkimuksen kokonaisuus on mittava, ja sen hallinta edellyttää toimivaa vuorovaikutusta laaja-alaisessa tutkimusekosysteemissä sekä kuntoutuksen tutkimuksen ominaispiirteiden tunnistamista. (Kuvio 4.)

Kuntoutustieteen, jolla on kansainvälisellä tutkimuskentällä vahva asema, tulee olla myös suomalaisessa korkeakoulutusjärjestelmässä oma tieteenalansa. Siten se tulisi tunnistaa omaksi tieteenalakseen myös virallisissa luokituksissa, esimerkiksi julkaisuja ilmoitettaessa. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta kuntoutustiede ja sille tyypilliset tutkimusstrategiat, metodologiat ja ja-

ottelut sekä kuntoutuksen teoriat, käsitteet ja menetelmät kehittyvät. Suomalaisella kuntoutuksen tutkimuksella on mahdollisuus vakiinnuttaa paikkansa myös kansainvälisissä TKI-ekosysteemeissä.

EETTINEN KESTÄVYYS LAADUKKAAN TUTKIMUKSEN TURVAAJANA

Tieteellisen tutkimuksen laatua voidaan tarkastella useasta näkökulmasta. Tutkimuksen laatua voidaan tarkastella tieteen tekemisen yleisistä kriteereistä käsin, hyvän tieteellisen käytännön ja tutkimusetiikan kannalta. Laadukkaan tutkimuksen kriteeristöjä ja tarkastuslistoja on lukuisia riippuen osin tutkimusten menetelmällistä valinnoista. Pääsääntöisesti näissä arvioidaan tutkimuksellisen logiikan toteutumista systemaattisesti tutkimuksen lähtökohdista päätelmiin sisältäen myös pätevyyden ja luotettavuuden tarkastelun. REcoRDI-hankkeen tulokset osoittavat myös sen, että kuntoutuksen tutkimuksessa vaikuttavan ja laadukkaan tutkimuksen ratkaisuna ovat monitieteiset ja -ääniset tutkimusryhmät. Yksittäisten tutkimustulosten sijaan suunnitellaan tutkimusten integraatio ja niiden muodostama kokonaisuus sekä voimien yhdistäminen ekosysteemissä.

Kuntoutuksen tutkimusekosysteemit tuovat uuden ulottuvuuden laadukkaan tutkimuksen tekemiseen. Ekosysteemien laajentuminen tutkijayhteisöstä koskemaan moniäänisesti eri toimijoita, kuten kuntoutujia ja heidän läheisiään, asettaa tutkijoille tehtäväksi luotsata vastuullisesti tutkimusprosessi tutkimusosaamisen puitteissa. Kuntoutujilla sekä muilla sidosryhmillä ei voi edellyttää olevan tutkimusosaamista, vaan heillä on asiantuntijuutta tutkimusilmiöstä käytännössä. Ekosysteemien jäsenten kouluttaminen tutkimusryhmän (vrt. ei tutkijoiksi, vaan osallistumaan) toimintaan turvaa osaltaan laadukkaan tutkimuksen toteutumista. Uudenlaisissa tutkimusryhmien kokoonpanoissa, joissa on nk. maallikkojäseniä tutkijoiden kanssa, pitää huomioida sosiaaliset ja eettiset vaikutukset ja tutkimusryhmän hyvinvointi koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuseettiset ohjeet ja tiedotteet sekä muut asiakirjat tulisi muotoilla nämä seikat huomioiden.

Tieteellisen tutkimuksen eettinen kestävyys rakentuu tutkimusekosysteemien yhteistoiminnassa. Siinä määritellään yhteiset tavoitteet, luodaan avoin keskustelukulttuuri ja yhteinen tahtotila. Tähän tarvitaan keskinäisen luottamuksen lisäksi rakenteet, keinot, jotka mahdollistavat osallisuutta tutkimusyhteisössä – eettinen kestävyys yhteistoiminnassa turvaa laadukasta tutkimustoimintaa.

NÄKYMÄ KUNTOUTUKSEN TUTKIMUKSEN ASEMAN VAHVISTAMISEKSI

Kuntoutuksen tutkimuksen aseman vahvistamiseksi tarvitaan useita toimenpiteitä:

- Kuntoutuksen tunnustaminen tieteenalana tutkimusalaluokituksessa, kuntoutustiede laaja-alaisena ja poikkitieteellisenä mukaan korkeakoulu- ja yliopistotason koulutukseen ja tutkimukseen
- Laaja-alainen tutkimusosaamisen kehittäminen, mistä vastuu on kaikilla organisaatioilla ja millä taataan uuden tutkijasukupolven työmahdollisuuksien kehittyminen pitkäjänteisesti.
- Kansallinen ja alueellinen koordinaatio on edellytys kuntoutuksen monialaiselle tutkimukselle ja tutkimustulosten välittämislle käytäntöön niin alueellisesti kuin kansallisestikin.
- Tutkimusrahoitusjärjestelmä tukee kuntoutuksen tutkimuksen rahoitusta ja mahdollistaa tutkimuksen kehittymistä koordinoitusti.
- Vahvistuva osallistuminen kansainvälisiin tutkimusverkostoihin tukee vaikuttavaa tutkimustoimintaa ja implementointia.
- Kuntoutujalle merkityksellinen tutkimus rakennetaan tutkimuskumppanuudessa.
- Vaikuttava kuntoutus edellyttää eri tieteenaloilta kumpuavan tiedon merkityksen tunnistamista ja hyödyntämistä käytännössä tutkimusverkostossa.
- Tutkimuksen tulokset ja hyöty käytännölle tuodaan esille laajasti ja sellaisessa muodossa, että ne palvelevat eri toimijoita tehokkaasti.

TULEVAISUUDENKUNTOUTUS.FI

Strateginen tiekartta on laadittu ohjaamaan laadukkaan ja vaikuttavan kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen toteutumista. Se on yhteinen toimintamalli, joka sisältää suosituksia tutkimusekosysteemille. Tiekartan toteutumisen mahdollistamiseksi on kehitetty avoimeen keskusteluun ja verkostoitumiseen kannustava toimintaympäristö: Tulevaisuudenkuntoutus.fi. Käytännössä tällä yhteistoiminta-alustalla tunnistetaan ekosysteemin toimijat, mahdollistetaan kohtaaminen sekä kuvataan toimintatapoja ja prosesseja yhdessä tehtävään tutkimustoimintaan. Tulevaisuudenkuntoutus.fi ei ole valmis alusta, vaan se on jatkuvasti käyttäjiensä myötävaikutuksesta kehittyvä.

Kirjoittajat

KIRJOITTAJAT

TOIMITTAJAT:

Merja Rantakokko, johtava tutkija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Salla Sipari, yliopettaja, Metropolia Ammattikorkeakoulu

MUUT KIRJOITTAJAT:

Toini Harra, yliopettaja, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sari Helenius, projektisuunnittelija, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Eija Janhunen, asiantuntija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Katariina Korniloff, vanhempi tutkija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Krista Lehtonen, lehtori, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kaisa Malinen, vanhempi tutkija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Jaana Paltamaa, vanhempi tutkija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Mia Tammelin, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Nea Vänskä, lehtori, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Lähteet

LÄHTEET

Autti-Rämö, I., Mikkelsen, M., Lappalainen, T. & Leino, E. 2016. Kuntoutumisen prosessi. Julkaisussa Toim. I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen A. Kuntoutuminen. Duodecim, Helsinki. 56–73. Viitattu 1.11.2021. <https://www.oppiportti.fi/op/opk04612>.

Hautamäki, L., Tuomenoksa A., Vuorento, M., Hiekkala, S. & Poutiainen, E. 2018. Laadullisten aineistojen yhteensovittaminen AVH-kuntoutuksen tutkimuksessa. Teoksessa Seppänen-Järvelä, R. (toim.). Monimenetelmällisyys kuntoutuksen tutkimuksessa. Havaintoja ja kokemuksia Muutos-hankkeen tutkimuksista. Kela: Työpapereita 144. Viitattu 20.10.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018102438644>.

Järvikoski, A. 2013. Monimuotoinen kuntoutus ja sen käsitteet. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. 2. painos. Helsinki: Sanna Pro.

Kestävän ja kehittyvän yhteiskunnan ratkaisuja tuottava Suomi. 2020. Valtioneuvosto. Viitattu 3.11.2021. Saatavilla <https://valtioneuvosto.fi/documents/1410845/22508665/Tutkimus-,+kehitt%C3%A4mis-+ja+innovaatiotoiminnan+tiekartta.pdf/259864dc-a31c-cbcf-30ad-e222724ccfa/Tutkimus-,+kehitt%C3%A4mis-+ja+innovaatiotoiminnan+tiekartta.pdf?t=1590137297000>.

Kuntoutuksen uudistaminen. Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020–2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:39. Viitattu 1.12.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8443-1>.

Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. 2017.

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41. Viitattu 1.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3891-5>.

Miettinen, S., Ashorn, U. & Lehto, J. 2013. Talking about the institutional complexity of the integrated rehabilitation system – the importance of coordination. *International Journal of Integrated Care*, 13, 1. doi:10.5334/ijic.851. Viitattu 15.10.2021. <http://doi.org/10.5334/ijic.851>.

Paltamaa, J., Karhula, M., Suomela-Markkanen, T. & Autti-Rämö, I. 2011. Hyvän kuntoutuskäytännön perusta. Käytännön ja tutkimustiedon analyysistä suositukseen vaikeavammaisten kuntoutuksen kehittämishankkeessa. Kelan tutkimusosasto, Helsinki.

Salminen, A.-L. & Rintanen, S. 2014. Monialainen kuntoutus. Kartoittava kirjallisuuskatsaus. Kela: Työpapereita 55. Kelan tutkimusosasto. Viitattu 15.10.2021. <http://hdl.handle.net/10138/44880>.

Seppänen-Järvelä, R. 2018. Monimenetelmällisyydestä on moneksi. Teoksessa Seppänen-Järvelä, R. (toim.). Monimenetelmällisyys kuntoutuksen tutkimuksessa. Havainnot ja kokemuksia Muutos-hankkeen tutkimuksista. Kela: Työpapereita 144. Viitattu 20.10.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018102438644>.

Stucki, G., Reinhardt, J.D., Grimby, G. & Melvin, J. 2007. Developing "Human Functioning and Rehabilitation Research" from the Comprehensive Perspective. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 39, 665–671.

Tutkimusekosysteemi (Avoin tiede). Tieteen termipankki. Viitattu 3.11.2021. <https://tieteen termipankki.fi/wiki/Nimitys:tutkimusekosysteemi>.

Liitteet

LIITE 1.

RECORDI-HANKKEEN JULKAISUT

Tyyppi	Lähde
Tutkimus- julkaisut	<p>Paltamaa J., Janhunen E., Matikainen E., Tammelin M., Harra T., Rantakokko M 2020. Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen nykytila ja tulevaisuuden tarpeet. JAMK-julkaisusarja. Sähköinen julkaisu ladattavissa https://www.theseus.fi/handle/10024/352236</p> <p>Lehtonen K., Vänskä N., Helenius S., Harra T., Sipari S. 2020. Osallistuva tutkimuskumppanuus kuntoutuksen soveltavassa tutkimuksessa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuntoutus 43 (3), 6–19.</p> <p>Harra T., Tammelin M., Helenius S., Janhunen E., Rantakokko M., Vänskä N., Sipari S. 2021. Knowledge Needs in Rehabilitation: Perspectives of Service Users and Professionals. (julkaisuprosessissa)</p>
Asian- tuntija- artikkelit	<p>Rantakokko M., Sipari S., Paltamaa J., Malinen K., Korniloff K., Harra T., Vänskä N., Lehtonen K. 2019. Monialaisen kuntoutuksen soveltavan tutkimustoiminnan vahvistaminen ekosysteemissä – REcoRDI. Kuntoutus 42(3), 44–48.</p> <p>Sipari S. Kuntoutuksen hyvä tulevaisuus rakennetaan yhdessä tutkimalla –REcoRDI-hankkeen esittely. Lastenneurologisen kuntoutuksen yhdistyksen vuosijulkaisu, 2021:11–13.</p>
Oppi- materiaalit	<p>Osallistuva tutkimuskumppanuus kuntoutuksen soveltavassa tutkimuksessa. Sipari S., Vänskä N., Lehtonen K., Helenius S., Harra T. 2022 (julkaisuprosessissa)</p>
Blogit	<p>Vänskä N., Verkostomainen kehittäjäkumppanuus kuntoutuksen uudistajana 2.7.2019 https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2019/07/02/verkostomainen-kehittajakumppanuus-kuntoutuksen-uudistajana/</p> <p>Sipari S., Mihin teorioihin perustat terapiasi 13.6.2019 https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2019/06/13/mihin-teorioihin-perustat-terapiasi</p> <p>Vänskä N., Paltamaa J., Uudelle vuosikymmenelle – kuntoutuksen soveltavan tutkimustoiminnan kehittäminen tulevaisuuden tarpeisiin 16.1.2020 https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2020/01/16/uudelle-vuosikymmenelle-kuntoutuksen-soveltavan-tutkimustoiminnan-kehittaminen-tulevaisuuden-tarpeisiin/</p>

Tyyppi	Lähde
Blogit	<p> Kaipainen A., & Vänskä N. Tulevaisuudenkuntoutus.fi – yhdessä rakentuvasta TKI-yhteisöstä inspiraatiota ja parviälyä 25.5.2020 https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2020/05/25/tulevaisuudenkuntoutus-fi-yhdessa-rakentuvasta-tki-yhteisosta-inspiraatiota-ja-parvialya/ </p> <p> Helenius S., Tuomola P., Vänskä N., Oivalluksia ja oppimista yhdessä – yhteiskehittelyn mahdollisuudet lapsen kuntoutumisessa 3.6.2020 https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2020/06/03/oivalluksia-ja-oppimista-yhdessa-yhteiskehittelyn-mahdollisuudet-lapsen-kuntoutumisessa/ </p> <p> Väisänen S., Ranta T. & Vänskä N., Loikkia digisti terapiassa 30.11.2020 https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2020/11/30/loikkia-digisti-terapiassa </p> <p> Paltamaa J. & Vänskä N. Kuntoutuksen soveltavaa tutkimusta kehittämässä 13.1.2020. https://blogit.jamk.fi/tikitalk/2020/01/13/676/ </p> <p> Vänskä N. & Sipari S. Lapsen toimijuus kuntoutumisen kehittäjäkumppanuudessa. 7.4.2020 http://terveyttatieteesta.blogspot.com/2020/04/lapsen-toimijuus-kuntoutumisen.html </p> <p> Tammelin M., Janhunen E., Vänskä N., Rantakokko M. Virtuaaliset ryhmähaastattelut kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen tietotarpeiden tiedonkeruun välineenä 10.12.2020 https://blogit.jamk.fi/tikitalk/2020/12/10/virtuaaliset-ryhmahaastattelut-kuntoutuksen-soveltavan-tutkimuksen-tiedonkeruussa/ </p> <p> Heimo I., Porkka-Toivonen K., Rutanen E. & Lehtonen K. Kuntoutusta uudistava tutkitun tiedon hyödyntäminen – kuntoutusalan koulutuksen näkökulma 11.1.2021. https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2021/01/11/kuntoutusta-uudistava-tutkitun-tiedon-hyodyntaminen-kuntoutusalan-koulutuksen-nakokulma/ </p> <p> Rantakokko M., Korniloff K., Matikainen E., Tammelin M. 2021. Tutkittu tieto käytäntöön – kuntoutuskentän vuoropuhelua edistämässä. TiKI-Talk: JAMKin hyvinvointiyksikön hanke- ja palvelutoiminnan blogi, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 18.1.2021 Tutkittu tieto käytäntöön – kuntoutuskentän vuoropuhelua edistämässä TiKI-talk (jamk.fi) </p> <p> Harra T. & Helenius S. Tinderistäkö vauhtia kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan monialaiselle verkostolle? 21.1.2021 https://blogit.metropolia.fi/tikissa/2021/01/21/tinderistako-vauhtia-kuntoutuksen-tutkimus-ja-kehittamistoiminnan-monialaiselle-verkostolle/ </p> <p> Kaipainen A. & Vänskä N. Yhteistoimintaa ja yhdessä oppimista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa. 26.2.2021 https://blogit.metropolia.fi/rehablogi/2021/02/26/yhteistoimintaa-ja-yhdessa-oppimista-kuntoutuksen-tutkimus-ja-kehittajakumppanuudessa/ </p>

Tyyppi	Lähde
Videot	Sipari S. 2021. TEDx-puhe ja tutkitun tiedon teemavuoden 2021 teko: Haluatko olla kohde vai kumppani tieteellisessä tutkimuksessa? https://www.youtube.com/watch?v=935dCHFDP9M
Opinnäyte- ja kehittämis-työt	<p>Heimo I., Porkka-Toivonen K. & Rutanen E. 2020. Tutkimustiedon hyödyntämisen opetus kuntoutusalan korkeakoulutuksessa. Terveystieteiden opettajan andragoginen käsikirja, Sjögren T. & Vuoskoski P. (toim.) https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/70092/Andragoginen_K%C3%A4sikirja_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y</p> <p>Kaipainen A. 2020. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Kuntoutuksen YAMK tutkimuksellinen kehittämistyö. https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020120125313</p> <p>Reponen H. & Sainia T. Kuntoutuksen digitaalisen alustaekosysteemin käyttäjälähtöinen kehittämisen: Tulevaisuudenkuntoutus-sivuston kehittämis ehdotukset. LAB-ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö. https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202104276068</p> <p>Nurmi M. 2021. Kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi: kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuntoutuksen (YAMK) tutkimuksellinen kehittämistyö. https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021053012530</p>
Nettisivut	https://tulevaisuudenkuntoutus.fi/ https://www.metropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/hankeet/recordi/

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN
JULKAISUJA

MYynti JA JAKELU

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35, 40200 Jyväskylä
Puh. 040 552 6541
Sähköposti: julkaisut@jamk.fi
www.jamk.fi/julkaisut

VERKKOKAUPPA

www.tahtijulkaisut.net

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35,
40200 Jyväskylä
Puh. +358 20 743 8100
Fax. +358 14 449 9694

jamk.fi

JAMKin julkaisut tutkittua tietoa sinulle.

Strateginen tiekartta luo näkymää kohti laadukasta ja vaikuttavaa kuntoutuksen soveltavaa tutkimusta. Sen saavuttaminen edellyttää yhdessä rakentuvaa tutkimustoimintaa, moninaisten tietotarpeiden tunnistamista, verkostomaista tutkimustoimintaa, tehokasta tutkitun tiedon hyödyntämistä ja tutkimusosaamisen uudistamista. Julkaisussa on tiekartan suunnista tiivistetty keskeiset suositukset kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen edistämiseksi.

Tiekartan suuntien ja suositusten pohjalta on luotu näkymää kuntoutuksen tutkimuksen tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa kuntoutuksen tutkimusekosysteemit rakentuvat laaja-alaisiksi kokonaisuuksiksi ilmentäen ja kehittäen kuntoutuksen tutkimuksen ominaispiirteitä. Erityisen suuressa roolissa on kuntoutuksen tutkimuksen aseman vahvistaminen, joka vaatii tuekseen useita yhteiskunnallisia toimenpiteitä, kuten kuntoutuksen tunnustamisen omana tieteenalanaan sekä kansallista ja alueellista koordinaatiota.

ISBN 978-951-830-635-4

jamk